Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...hээ гарана | № 260 (16483) | 1983 оной ноябриин 11, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ҮҮСХЭЛШЭДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

Манай заводой механическа цехэй токарьнуудай бригада (бригадирынь К. И. Матвеев) «Жэлэй түсэбые — болзорhоонь урид» гэhэн үүсхэл гаргажа, социалис мүрысөөнэй эршэ дэлисые үргэдхэhэн байна. Тэрэ үүсхэлыень дэмжэhэн 172 хүдэлмэришэд мүнөө габшагай ажалай вахтада батаар жагсанхай. Тиихэдэ тус цехэй термист Валерий Бутрин, токарь Галина Родионова, арадай хэрэглэлэй эд бараанай цехэй оёдолшон Галина Клочкова, түмэр отолгошо Аюр Раднаев, инструментальна цехэй токарь Григорий Толстихин, слесарь-хабсаргагшадай дундаhаа Михаил Стороженко, Владимир Токунов гэгшэд механическа цехэй үүсхэлшэдые дэмжэжэ, Агуу Октябриин hайндэрые угтуулан, байгша оной түсэбтэ даабарине болзорhоонь урид дүүргэбэ.

Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Л. Л. Терентьевагай хүтэлбэрилдэг мастерска участок, К. И. Матвеевэй, В. И. Кисовэй бригаданууд завод доторoo онсо шалгарhан байна. Һүүлшын хоёр бригада коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй эхилhээр 25 жэлэй ойдо зорюулан, жэлэйнгээ түсэбтэ даабари дүүргэжэ, коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн.

Е. ТУМАНОВА,
«Теплоприбор» заводой ажалай ба салин хүлhэнэй таhагай хүдэлмэрилэгшэ.

БАМ-haa МЭДЭЭСЭНЭ

ЭРШЭЕЭ АЛДАНАГҮЙ

«БАМтоннельстрой» управлениин коллектив бүхы ажалайнгаа 51 процентые бригадна подрядай гуримаар дүүргэжэ, үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые эрид дээшэлүүлжэ, тоннельнүүдые түргэнөөр барина.

БАМ-ай барилгын эхилhэн үдэрhөө хойшо Хойто-Байгалда 29 километр тоннель болон штольни малтагдаад байна.

Арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэhэн дээрэhээ тус управлениин коллектив hүүлэй гурбан жэлэй даабариhaa гадуур 41 миллион түхэригэй барилга хэбэ. Байгша онойнгоо даабарие болзорhоонь урид—октябриин 29-дэ дүүргэжэ, жэлэй дүүрэтэр үшөө олон миллион түхэриг ашаглахаар шиидэнхэй.

• • •

Заhабариин-прокатна баазын коллектив БАМ-ай барилгада ашаглагдадаг оньhон техникэ, трактор, машинануудые заhабаридаг, элдэб запчастьнуудые бүтээн гаргадаг. Тус коллектив байгша оной 10 hарын даабариhaa гадуур 15 мянган түхэригэй продукци гаргаа. Энэ жэлэй гурбан квартал соо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй Хойто-Байгалай горкомой дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаба.

• • •

Буряадай участогай барилгашад байгша ондо Таксимо станци хүрэтэр түмэр харгын рельс табиха гэhэн уялга абаад, эдэбхи үүсхэл гарган, эршэтэй шангаар хүдэлжэ байна. Һүүлэй мэдээгээр, түмэр харгын рельс БАМ-ай 707-дохи километртэ хүрөөд байна.

Таксимо станци хүрэтэр үшөө 35 километр түмэр харгын рельс татаха үлэбэ.

— Бидэ Таксимо хүрэтэр түмэр харгы татаха даабаряа жэлэй дүүрэтэр дүүргэхэбди,— гэжэ Буряадай участогай барилгашад найдамтайгаар мэдүүлнэ.

• • •

«ЛенинградБАМстрой» гэжэ колонныn коллектив Северобайкальск городой барилга хэхын хажуугаар БАМ-ай барилгашадые, холоhоо ерэhэн айлшадые автобусоор зөөдэг юм. Энэ колонныn автобазын коллектив хүн зониие зөөхэ 15 автобустой болонхой. Эдэнэр 1981 оной январь hараhаа хойшо 1.500 мянган хүниие автобусоороо зөөжэ, түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэhэн тухайгаа КПСС-эй Хойто-Байгалай горкомдо hая мэдээсэбэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ҮНДЭР УРГАСЫН ҮНДЭҺЭН

Мүнөө бүхы таряанай хуряагдажа абтаад, агрегадуудай тарялан дээрэhээ гаража ошоод байхада, бригаданууд, механизаторнуудhай хэр хүдэлжэ гарабаб, энэ жэлэй хуряалга ямар hургаал үгөөб гэжэ эрьен хараха хүсэл түрэнэ.

Һая наашадаашье манай эндэ ороohо таряанай нимэ үндэр баян ургаса абтаагүй гэжэ урмашан хэлэхэ үндэhэн бии. Бүхы дээрээ 101,4 мянга шахуу центнер ороohон ажахын тоогууд дээрэ ороод байна гэхэ гү, али тарялангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 22,5 центнер ургаса абтаба.

Гансал байгаалиин үршөөл хайраар, сагай уларилай hайн байhанай ашаар нимэ таряан ургашоо бэшэ даа. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай туршалга-үйлэдбэриин ажахын таряан ажалай бригаданууай механизаторнууд Буряадай хүдөө ажахын эрдэмшэнжэлгын институдай эрдэмтэдтэй хамта эрхим hайн сортовой үрэhэ ургуулжа, колхоз, совхозуудта дэлгэрүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргана. Тиигэжэ байгша ондо найдамтай hайн ургаса үгэдэг Бурятская-34, Бурятская-79 шэнэ сортонуудай шэниисын үрэhөөр ехэнхи тарилга хэгдээ hэн. Тэрэшэлэн таряанай үрэhэнтэй хамта газарай хүрьhэндэ минеральна үтэгжүүлгэ хүсэд нормоор оруулагдаа. Газарай хүрьhэ hалхинhаа хамгаалха зорилготойгоор горитой тарялан дээрэ кулисна аргаар (зурууд зурyyдаар) тарилга хэгдээ юм.

Үшөө нэгэ гол шухала юумэн гэхэдэ, энэ жэлдэ үрэhэ ургуулдаг дүрбэдэхи отделенидэ (эрхилэгшэнь А. Ф. Манушкин) хамтын подрядаар хүдэлхэ бригада эмхидхэжэ, тэрэниие хүтэлбэрилхөөр агроном мэргэжэлтэй В. Т. Хабаловые томилоо hэмди. Тарилга хэхэ, ургасын хойноhoo харууhалха, тэрэнээ хуряажа абаха хүдэлмэрие бригадынхид өөhэдынгөө хүсөөр хээ. Гадна 2000 гектар ургаса дээгүүрээ агаарhaa сеникаци хэгдэhэн байна.

Эдэ бүгэдын ашаар тус бригада 46,1 мянган центнер таряа абаха түсэбтэй аад, тэрэнээ 166 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, 76,7 мянган центнер эрхим шанартай үрэhэнэй ороohо хуряажа абаа.

Энэ ургасые hайнаар, гээлтэгүйгөөр хуряахын тула олон комбайнернууд, автомашинын жолоошод баатарлигаар, үдэр hүниие илгангүй хүдэлжэ гараа гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Дүршэлтэй бэрхэ комбайнер М. В. Игумнов таряа хуряаха сезонойнгоо даабарие 245 процент дүүргэжэ, ажахынгаа 1983 оной чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хоёрдохи, гурбадахи hуурида комбайнернууд А. Г. Петров, П. И. Тутаринов гэгшэд гараhан байна. Залуу комбайнернуудай дундаhаа Н. Шангин, А. Головин гэгшэд баhал эрхим ажалаараа шалгараа. Автомашинын жолоошод П. С. Петров, Н. К. Балалаев, В. В. Каленых гэгшэд тус тустаа 13.1 — 14,5 мянган хүрэтэр центнер таряа комбайнуудhaa зөөгөө.

Гэхэтэй хамта нимэ үндэр баян ургаса абахыень абаад, харин тэрэнээ саг соонь сэбэрлэхэ, хатааха талаар тоогуудаймнай хүсэн, арга боломжонь тулюуршаг байшоо. Энэ жэлдэ тоогуудай талмайн багтаажа шадаха арга боломжоhoo хоёр дахин ехэ таряан буушоо бшуу. Иигээд ерэхэдээ хүсэ ехэтэй тоог шэнээр бариха гээшэ манайда зайлашагүй шухала болоод байна.

Мүнөө бүхы таряагаа саг соонь сэбэрлэжэ, илгажа, эрхим hайн үрэhэ бэлдээд ажахынуудта худалдаха, өөhэдынгөө хэрэглэмжые хүсэд хангаха болонобди.

Н. СОБОЛЕВ,
Улаан-Үдын районой Ивалгын ОПХ-гай ахамад агроном.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облсовпрофто, ВЛКСМ-эй обкомдо

1983 ОНОЙ ЗУНАЙ БЭЛШЭЭРИИН ҮЕДЭ ҺҮ АБАЛГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ҺААЛИИН ФЕРМЭНҮҮДЭЙ ДУНДА ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обком 1983 оной зунай бэлшээриин үедэ hү абалгые дээшэлүүлхэ талаар республикын колхоз, совхозуудай hүнэй фермэнүүдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, иимэ тогтоол баталан абаба.

1983 оной дүнгөөр hү hаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ илажа гараhан коллективүүд:

Хяагтын районой «Дружба» колхозой Ехэ-Хүдэриин hүнэй фермэ (даагшань А. Н Воробьева), Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Ташаланай фермэ (даагшань А. И. Семенюк), Бэшүүрэй районой Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын hү hаалиин фермэ (даагшань А. Г. Сахарова), Хэжэнгын районой Чисаанын совхозой Михайловкын hүнэй фермэ (даагшань Е. Я. Пинигина), Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ малай hаалиин фермэ (даагшань С. Д. Цырендоржиева), Прибайкалиин районой «Прибайкальский» совхозой Мостовкын hүнэй фермэ (даагшань Т. Н. Гороховская), Улаан-Үдын районой Калининай нэрэмжэтэ совхозой Саратовска hүнэй фермэ (даагшань Е. Ф. Кобылкина), Хориин районой Хүлэй совхозой Тарбагатайн hүнэй фермэ (даагшань Н. Ф. Скворцова), Кабанскын районой Хандалын совхозой Быковско hү hаалиин фермэ (даагшань И. И. Костриков), Зэдын районой «Октябрьский» совхозой Түбэй hү hаалиин фермэ (даагшань Е. П. Гаськова) оролсоно.

КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой ба ВЛКСМ-эй обкомой 1983 оной июлиин 11-дэ абаhан 50/10 номерой тогтоолтой зохилдуулан, 1983 оной июнь—сентябрь hарануудай туршада hү үйлэдбэрилхэ талаар үндэр дүнгүүдые туйлаhан, мүн нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо тэрэнээ нилээд дээшэлүүлhэн республикын колхоз, совхозуудай hүнэй арбан фермын коллективүүдтэ шухаг, эд бараа худалдахыень Буркоопсоюзда дурадхагдаба.

1983 ОНДО КУКУРУЗА УРГУУЛЖА АБАХА ТҮСЭБӨӨ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ КУКУРУЗА УРГУУЛДАГ ЗВЕНОНУУДАЙ ХООРОНДО ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обком, 1983 ондо кукуруза ургуулха түсэбөө бэелүүлхэ талаар кукуруза ургуулдаг звенонуудай хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолжо, тусхай тогтоол баталан абаа.

1983 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр иимэ звенонууд илажа гараа гэбэл:

Баргажанай районой Уланай колхозой звено (даагшань Н. М. Черных), Бэшүүрэй районой Хёлгын совхозой звено (даагшань В. М. Баженов), Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой звено (даагшань Г. М. Планцуков), Захааминай районой Харацайн совхозой звено (даагшань Б. С. Цыренжапов), Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой звено (даагшань Ц. С. Гармаханов), Хурамхаанай районой Аргадын совхозой звено (даагшань С. Б. Балданов), Хяагтын районой «Родина» колхозой звено (даагшань Г. Н. Дампилов), Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой звено (даагшань И. Л. Митрофанов), Сэлэнгын районой Сэлэнгын совхозой звено (даагшань Ю. М. Запарин), Улаан-Үдын районой «Искра» колхозой звено (даагшань А. К. Хомяков), Хориин районой Үдын совхозой звено (даагшань Н. Ц. Бодиев).

Дээрэ дурсагдагша звенонууд КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар болон тус бүрэ 50 түхэриг мүнгэн шангаар урмашуулагдаа.

ШАГНАЛ

Худалдаа наймаанай талаар габьяатай байhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министрэй орлогшо Раиса Григорьевна **Безручкада Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

ТАСС

...ЭНЭ ҺОНИН

...ЮКРАТИЧЕСКА ХЭБЛЭЛЭЙ ...ӨЛЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАЛГА

...Октябриин 66 жэ... ...дэрлэлгэдэ хабаа... ...юкратическа хэб... ...хэлэгшэдтэй уулзал... ...9-дэ Москвада ...ороной хэблэлэй ...лүүлэгшэд—ком... революционно-де... газетэнүүдэй, ...редакторнууд ...здана. ...К-гай Политбюро... ...кандидат, КПСС-... ...секретарь Б. Н. По... ...лалга дээрэ үгэ ...Советскэ Союзай ...партиин Центральна ...КПСС-эй ЦК-гай ...секретарь, СССР-... Соведэй Прези... ...гүүлэгшэ Ю. В. Андроповой тэрээндэ хабаадагшадта эльгээhэн амаршалгые, хүдэлмэридэнь амжалта хүсэhэн хүсэлэнгүүдые дамжуулhан, мүнөө үеын байдалые КПСС-эй ямараар сэгнэжэ байhан тухай, эб найрамдалые сахин хангаха, бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн СССР-эй уласхоорондын политикын гол хэмжээ ябуулганууд тухай хөөрэhэн, хүгжэлтэ түгэс социализмын гүрэниие, обществоё нарижуулан hайжаруулха талаар КПСС-эй бэелүүлдэг ажал ябуулга тухай мэдээсэhэн байгаа.

Удаань hанамжануудаа халан абалсажа эхилбэ.

(ТАСС).

...Н ТҮРЭЛТЭНЭЙ ...ДҮЙЕ ХАМГААЛХА

...врачнууд, шахар... ...байдалые hула... ...дерна дайнай аюу... ...сараяI» — гэ... ...СССР-эй Меди... ...академиин Бу... ...кологическа на... ...врачнуудай, эр... ...рилэгшэдэй дайн ...митинг нояб... ...ноб. ...врачнууд ядерна ...сарахын тү... ...зун болоhон ...III конгрессэй ...урияе нэгэн ...hайшаан дэмжэ... ...hайхан мэр... ...лэгшэд эндэ ...гэ. ...врачнууд ядерна дайе зайсуулан сарахын түлөө» гэhэн уласхоорондын хүдэлөөндэ СССР-эй түлөөлэгшэ, СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин академик Н. Н. Трапезников митингые нээхэдээ, 1 миллионhoo дээшэ совет врачнууд хадаа эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөндэ асари ехэ хүсэн болоно гэжэ тэмдэглээ.

Онкологическа түбэй директор академик Н. Н. Блохин үгэ хэлэхэдээ, ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө тэмсэлээ шангадхахыень дэлхэйн врачнууд адли мэргэжэлтэдые уряалhан байна гэжэ сугларгашадта hануулба.

(ТАСС).

Хяагтын районой «Пограничный» совхозой Түбэй фермын hаалишан Г. Н. МУНКУЕВАГАЙ хөөрөөнhөө.

СЭЛЭНГЫНХИДЭЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

ДУРАТАЙ АЖАЛАА ОЛООД БАЙХАДАА

Холуур, ондоо тээгүүр ябажа, газар үзэхэдөөл хүн түрэhэн нютагайнгаа, эхэ, эсэгынгээ хэр угhaa ажаhууhан дайдын hайханиие, сэдьхэл зүрхэндэ дүтые ойлгожо абадаг гэжэ зон зүб хэлсэдэг байна.

Зургаан жэлэй саана бидэ үетэн нүхэдөөрөө арбадахи класс дүүргээд байгаабди. Тиихэдээ юундэшьеб нютагтаа үлэхэгүй, яажашье hаань ондоо тээшээ ошожо hураха гү, али хүдэлхэ, газар үзэхэ гэhэн эрмэлзэл hанаа сэдьхэлыемнай эзэлдэг hэн. Тэрэ үедэ эндээ hаалишан болоржо хүдэлхэб гэжэ ухаандаашье оруулаагүй ябааб.

1977 ондо үетэн басагадаараа Красноярск хото ошожо, тэндэхи химиин комбинадта хүдэлхөөр ороо бэлэйбди. Олон мянган хүдэлмэришэдтэй, гүйсэд оньhожоруулагдаhан, hаруул сэбэр цехүүдтэй предприятида хүдэлхэдэ түрүүшээр яhала hонирхолтой, hайншье байгаа. Теэд hанаа сэдьхэлдэ нэгэл юумэн дутуу шэнги болохо, үе-үе газар нютаг, эхэ, эсэгэ, эгэшэ, дүүнэр, зон нүхэд hанагдаадхиха. Тэндэ жэлhээ үлүүхэн хүдэлөөд, Буряадайнгаа республикада бусажа, Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикада ажаллажа захалаа hэм. Эндэ түрэл нютаг холо бэшэ, амаралтын үдэр бүхэндэ гэртээшье ошоод ерэхэдэ зохид, хүдэлмэришье hанаанда таарангы байба. Гэбэшье амаралтынгаа үедэ гэртээ срээд, эжэлүүдгүй эжынгээ хүдэлжэ байhан hаалиин фермэдэ ошохош. Ехэ байрын үүдэ татажа ороходошни, малай дулаахан амисхал, hая haaгдаhан hүнэй амтатайхан үнэр силосэй шэбхын гашуубтар үнэртэй холисолдон, хамар сорьёжо, үхибүүн ябаhан жаргалтай hайхан үе саг hанагдадаг бэлэй. Бүхы наhааряа шахуу hаалишанаар хүдэлhэн Екатерина Бадмаевна эжыгээ дахажа, бидэ Ирина дүүтээ ходо фермэдэ ерэдэг, шадаха зэргээрээ туhалалсадаг байгаа ха юмбибди.

Нэгэтэ эжымни иигэжэ асууба:

— Галина, ши hаалишан болохоёо hананагүй гүш? Багаханhaa малда дуратай хамнайш. Иишэ тиишэ ошохом гэхэдэш, газар үзэг, зон соо ябажа хараг гэжэ би юумэ хэлэдэггүй байгааб. Ажал хаанашье адли. Теэд хүндэ түрэл нютагhaa, эхэ, эсэгынгээ хэжэ байhан ажалhaa hайн юумэн олдохогүй ха юм даа.

— Харин би өөрөөшье энээн тухай бододог болооб. Теэд hаалишанаар хүдэлжэ шадаха гээшэ гүб? — гэбэб.

— Минии үнеэдые даажа аба. Тэдэш шамда яhала дадаанхай. Би тэрэ Улаан-Үдэдэ hураахаяа ошоhон Елена Будаевагай бүлэг үнеэдые абуужам. Хоюулаа зэргэлээд хүдэлхэбди, — гэжэ эжым хэлэбэ.

Эгээл тэрэ гэhээр дүрбэдэхи жэлээ Хяагтын-Адагай фермэдэ hаалишанаар хүдэлжэ байнаб. Түрүүшээр бага бэшэ бэрхэшээлшье ушараа ааб даа. Хүнгэн хүдэлмэри гэжэ хаана байгша hэм. Үнэндөө хүн гээшэ өөрынгөө хаба шадалые туршажа, ямар нэгэ бэрхэшээлтэй ушараад, тэрэниие дабажа гарахадаа, амжалта туйлахадаал хүсэн дээрээ хүсэ нэмэдэг, далижаhан шэнги болодог ааб даа.

Манай hү hаалиин фермын байра байдал бирагүйшэг, хашаа хорёонь хуушан юм. Бүхы хүдэлмэри гол түлэб хүнэй гараар лэ бүтээгдэдэг. Малайнгаа үбhэ тэжээлые тэбэрсэр, үргэбшөөр зөөжэ, талха таряагаа амhарта соо өөhэдөө эhээжэ, худхажа үгэдэгбди. Шэбхэ шабааhыень баhал хүрзөөр этэжэ обоолдог зомди.

Һүүлэй 2—3 жэлдэ эндэмнай үнеэдэй шэнэ байра баригдажа байнхай. Энэ байра мүнөө намартаа октябрьда ашаглалгада оруулагдаха гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, барилгашадшье найдуулhан юм. Тэрэнь үшөөл хүсэндөө хүргэгдөөдүй. Ноябрь hарада одоол тэндэ үнеэд оруулагдаха гэжэ хөөрэлдөөн болоно. Хүлеэжэл байнабди. Тэрэ байра соо үнеэдые haaxa, шэбхэ сэбэрлэхэ оньhон түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой, hү тушааха, амhарта угааха, hаалишадай хубсаhа хунараа hэлгэхэ, амарха таhалганууд бии. Ажаллахада аятай, урматайшье болохол даа. Һү hаалишье дээшэлхэ зэргэтэй.

Манай коллективтэ диилэнхидээ дүршэлтэй, ажаллажашье шадаха hаалишад, малшад олон. Гэбэшье hая болотор фермэ район дотороо гээгдэнги тоотой байhан юм. Ажалаймнай эрхэ байдал эндэ бага бэшээр нүлөөлдэг байhаниинь элитэ. Хуушан, хүйтэн, нойтон байра соо үбэлдөө үнеэдые hаахань хүнгэн бэшэ. Тиигэбэшье hүүлэй үедэ бидэ өөhэд хоорондоо хөөрэлдэжэ, хэды болотор хамагай хойно шэрэлдэжэ ябаха зомбибди гэжэ сэхэ рууњ хэлсэдэг, гээгдэлhээ гараха хэмжээнүүдые хараалдаг байгаабди. Илангаяа ажалайнгаа журам шангадхажа, бэе бэедээ, хүн бүхэн өөртөө эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болоо.

Энээнэймнай аша үрэ яhала харагдажа эхилбэ. Байгша оной үнгэрhэн 10 hарада манай фермынхид үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1640 шахуу килограмм hү haaжа, районой бүхы 27 фермын дундахи мүрысөөндэ дээрэhээ долоодохи hуури эзэлжэ ябанабди. Манай түрүү hаалишад Алла Ганеева, Нина Карлова, Валентина Шульгина гэгшэд үнеэн бүриhөө 1644—1890 хүрэтэр килограмм hү haaнхай. Би өөрөө энэ үе соо үнеэн бүхэнhөө 1963 килограмм hү абаhан байнаб. Табан жэлэй гол гурбадахи жэлдэ үнеэн бүхэнhөө 1800 килограмм hү haaxa түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэжэ, 2000 килограммай дабаа дабаха арга боломжо бии. Тэрэшэлэн жэлэй гурбан кварталда коллективнай 3230 центнер hү абаха байhан аад, тэрэнээ 4029 центнертэ хүргөө hэн. Үнгэрhэн октябриин даабаришье үлүүлэгдээ.

Мүнөө малай үбэлжөөндэ оруулагдажа, үнеэдэй үбhэ тэжээл тусхай рационоор эдидэг болоод байхада hү hаали хараа байса нэмэнэ. Жэшээнь, сентябриин эхеэр фермэдэ сүүдхын 850—920 килограмм hүн абтадаг hаа, мүнөө 1000 килограммда хүрэбэ. Һаалишад соohoo Наталья Карпутина бүлэг үнеэдhээ үдэрэй 110 хүрэтэр килограмм haaжа, мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Минии өөрым haaдаг үнеэдэй олонхинь шэргээд, hү багашаг абанаб. Ноябрь, декабрь hараhaа хойшо тэдэнэйнгээ тугаллажа эхилхэдэ, hү hаалим дээшэлхэ ааб даа.

Даб дээрэ үнеэдтэ үбhэ тэжээл гүйсэд рационоор эдюулнэгүйбди. Үнеэн бүхэндэ үдэрэй 15 килограмм сенаж, баhал тэды шэнээн угаагдаhан, хэршэгдэhэн хартаабха үгтэнэ. Үдэрынь малнай таряанай hуурида адуулагдана. Эндэ мал адуулагшад М. Н. Бойко түрүүтэй яhала оролдосотойгоор хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэхээр.

Урдамнай айхабтар ехэ, харюусалгатай зорилгонууд табигданхай гэжэ бидэ hайн ойлгонобди. Бүхы дээрэнь хүдөө ажахые хурданаар хүгжөөхэ, тэрэ тоодо мал ажалай ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ, энээниие онсо шухала hалбари гэжэ тоолохо гээд КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд соо тон хурсаар заагдаhан байна. Мүнөө бидэ малшад, hаалишад ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ тэмсэлэй түрүүшын зэргэдэ, эгээл харюусалгатай газарта хүдэлжэ байhанаа ойро зуурашье мартаха ёhогүйбди. Хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха шухала ажалда хүдэлжэ, энэ бүгэдэ арадай хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байhандаа би омогорходогби.

Тиимэhээ муугаар, haлиболи хүдэлхэ эрхэгүйбди. Гадна энэ жэлдэ малай эдихэ үбhэ тэжээлэй хэзээ хэзээнэйхиhээ элбэгээр бэлэдхэгдээд байхада, үбэлжэлгын үедэ hү ехээр haaxa арга боломжо манда гүйсэд бии. Һаяшаг манай фермынхид Сэлэнгын районой малшадай үүсхэл уряатай танилсажа, тэрэниинь hайшаан дэмжээд, үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө 1000 килограммhaa бага бэшэ hү haaхын түлөө мүрысэхэ гэжэ шиидээ.

М. НАМЖИЛОВ
бэшэжэ абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: hаалишан Г. И. Мункуева.
Ф. НАЛАБОРДИНАЙ фото.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

ОЛОНОЙ ХҮСЫЕ ОНОБШОТОЙГООР ХҮТЭЛХЭ

— Партиин XXVI съезд дээрэ түбхын түрүүндэ оронойнгоо хүн зоной һуудал байдалые эрид һайжаруулха, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр гүйсэд хангаха талаар тон ехэ зорилгонууд хараалагдаа бэлэй. Эдэ зорилгонуудынь КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаһан СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор бүри дэлгэрэнгыгээр тодорхойлогдоо һэн. Тиин манай партийна организаци ажалша бүхы коллективүүдэй эдэбхи эрмэлзэлые холын хараатай энэ Программые сүм бэелүүлхэеэр шэглүүлжэ, ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй горитойхон хүдэлмэри ябуулна. Энэнь түрэл совхозоймнай үнгэрһэн үе сооной туйлаһан дүнгүүд дээрэ элеэр харагдана, — гэжэ Аргатын совхозой партбюрогой секретарь **Б. Н. Бальжиров** коммунистнуудайнгаа урда тоосоото элидхэлэй эхиндээ тэмдэглээ.

Аргатын совхоз районой дотороо эгээл томо ажахынуудай нэгэн юм. Тиимэһээ партиина организацидань 102 коммунист, партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаһан үйлэдбэриин 7 түрүүшүүл тоологдоно гэхэ гү, али район дотороо нилээд ехэ организаци болоно.

Эды олон коммунистнуудай үдаридалга доро хүдэлмэрилһэн совхозой коллектив иламгаяа байгша ондо горитой амжалта туйлаһан байна. Ажахы һү гүрэндэ тушааха түсэбөө район дотороо түрүүлэн дүүргэһэн байха юм. Мүн үе соо мяхан, ноохон эхээр тушаагдаба.

Хүн бүхэнэй, коллектив бүхэнэй урдахи зорилгое сүм дүүргэжэ, дам саашадаа ажалайгаа бүтээсэлые эрид дээшэлүүлхын тула партбюро онсо анхарал хандуулна. Партбюро, профсоюзай комитедэй хамта тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа. Түрүүн ажахыгаа эрдэнэһээ гаргахын тула үйлэдбэриин гаргашануудые эрид доошолуулха, продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, мүн шанарыень улам һайжаруулха зорилго урдамнай табигдаа һэн. Иигэжэ малай гүүртэдэ, һаалиин фермэдэ, хонидой байрада ажалладаг коммунист бүхэндэ тусхай даалгабари үгтэжэ, хүдэлмэринь хирэ-хирэ болоод лэ шалгагдадаг, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудынь дары усадхагдадаг байһан юм. Илангаяа фермэнүүдтэ ажалладаг һаалишан бүхэнтэй уулзажа, хараалһан зорилгоёо лаб дүүргэхэеэр арга боломжотой гү гэжэ уридшалан мэдэжэ абахаһаа гадна, тэрэнэй ажалда жэл бүхэндэ ушардаг бэрхэшээлыень элирүүлээд, зохихо хэмжээнүүдые саг дарыдань абаад, ходоо дэмжэхэдэ, эдэбхи эрмэлзэлынь бадаржа, гээгдэлһээ заабол гарадаг гээшэ. Байгша ондо манай ажахын 43 һаалишанай хахадынь һү үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые августһаа октябриин эхин болотор бэелүүлээ һэн. Харин үлэгшэдынь жэлэй эсэслэтэр даабаряа лаб дүүргэхэеэр эрмэлзэнхэй.

Партбюрогой гэшүүд өөһэдынгөө заседани дээрэ һүнэй шанар һайжаруулха онсо шухала асуудал нэгэнтэ бэшэ зүбшэн хэлсэжэ, зохихо хэмжээнүүдые абаа. Энээнэй ашаар һаалиин фермэнүүдэй зунай байрануудта һү хүргэхэ «хүйтэн байранууд» аяар үбэлһөө түхеэрэгдэжэ захалаа һэн. Хамтын оролдолгоор эдэ бүхы хүдэлмэри ябуулһанай ашаар зарим тэды амжалта туйлагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Тусхайлбал, мүнөө ажахымнай һайн шанартай һү ехээр тушаадаг болоһоной ашаар нэмэлтэ түлбэри горитойхоноор абтажа захалаа.

Коммунистнуудай олоор ажалладаг Аргатын, Булагай һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд үнгэрһэн хүгасаа соо онсо шалгараа. Эндэхи һаалишад аяар сентябрь һарада һү үйлэдбэрилжэ, бэлэдхэлэй пунктда тушааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэнхэй байгаа юм. Түрүү һаалишад, коммунистнууд Х. Цыденова, Ц. Маланова, Д. Очиржапова, Р. Бадмаева гэгшэдэй оруулһан хубита эндэ ехэ байха.

Ажахынгаа үйлэдбэрие дам саашадань эрид дээшэлүүлжэ, ехэ продукци абажа бэлэдхэхын тула малай үүлтэр һайжаруулһанай ашаар ашаг шэмыень нэмээхэ байһамнай мэдээжэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ һаалиин малай һүрэг шэнэлхэ, эмэ хашарагуудые түлжүүлхэ хүдэлмэри гүримшүүлагдаа. Мүн гүрэндэ тушаагдаха эрэ буруу, хашарагуудые, голодоһондо гаргагдаһан үнеэдые шахан таргалуулха ажал һайнаар эмхидхэгдэдэг болонхой. Энэ хүдэлмэри партийна бюрогой зүгһөө наринаар шалгагдана. Мүнөө эдэ гүүртэнүүдые коммунистнууд даажа абанхай. Түрүү гүүртэшэд Б. Лыгденов, Г. Цыремпилов, В. Аргасанов гэгшэд малайнгаа [illegible] түсэбөө һара, квартал бүхэндэ дүүргэжэ, мүрысөөнэй эрхимлэдэг заншалтай.

Хони үсхэбэрилгэ ажахын гол һалбари мүн. Совхозоймнай 17 отаранууд [illegible] хонишод [illegible] хүртэжэ [illegible]. Байгша ондо хонидой 38 бригадын арбанниинь ноохо тушааха [illegible].

Байгша ондо совхозой ороохото урагшуулнуудаа богони болзорто, гээлтэ хоролтогүй суглуулха [illegible]. Ургаса [illegible] түрүү комбайнернууд Пурбо Монголов, Жамбал Домшоев, Бадма Доржиев гэгшэд шалгараа. Эсэсэй дүнгөөр Бато-Мунко Очиров, Пурбо Цыремпилов гэгшэд эрхимлээ.

Коммунистнуудай хамтын суглаан [illegible] үнгэргэгдэдэг байгаа. [illegible] коммунистнууд [illegible] үгэнэ. [illegible] тусхай партийна даалгабари абаһан коммунистнууд, мэргэжэлтэд, цехүүдэй хүтэлбэрилэгшэд тоосоо хэдэг заншалтай.

Мүнөө үедэ совхоз дотор партийна табан бүлэг байгуулагданхай. Тэдэ бүлэгүүдэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилжэ, наринаар хинан шалгаха гээшэ шухала. Эдэ бүлэгүүдые дүршэлтэй, үнинэй коммунистнууд хүтэлбэрилдэг тула коллективэйнгээ ажалые һайнаар эмхидхэнэ. Жэшээлбэл, Аргатын, Булагай һаалиин фермэнүүдэй партийна бүлэгүүдэй ажал онсо магтамаар.

Үнгэрһэн хугасаа соо партбюро арадай депутадуудай сомоной Советэй, профсоюзай комитедэй, комсомолой, арадай хиналтын бүлэгэй хүдэлмэриие шалгажа, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудыень усадхаһан байна. Тоосоото үе соо нүхэдэй сүүдэй табан, эхэнэрнүүдэй советэй хоёр заседани үнгэргэгдөө. Эндэ журамаа алдагшадые, архиншадые зүбшэн хэлсэжэ, шанга хэмжээнүүд абтаһан байна. Мүн худалдаа наймаанай, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха, мүн медицинын, соёлой хүдэлмэриие һайжаруулха талаар зарим тэды ажал ябуулагдаа. Фермэ, гүүртэ, отара, звено, бригада бүхэндэ харуулан ойлгуулхы агитациин материалнууд дэлгэгдээ, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ агитаторнууд, политинформаторнуудай ажал хирэ-хирэ болоод лэ шалгагдадаг байгаа. Мүн ханын газетэ, радио дамжуулганууд эмхидхэгдэдэг бэлэй. Эдэ бүхы хүдэлмэримнай нэн түрүүлэн совхозой коллективэй урдаа хараалһан зорилгонуудаа сүм бэелүүлхэеэр, хүн зониие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэеэр шэглүүлэгдэнхэй юм гэжэ партбюрогой секретарь Б. Н. Бальжиров элидхэл дотороо тэмдэглээ һэн.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан арадай депутадуудай Хара модоной сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, хони үсхэбэрилхэ цехэй партийна бүлэгэй эмхидхэлшэ **Г. Г. Бодиев** хонишодой туйлаһан амжалта тухай, партийна даалгабаритай коммунистнуудай саашанхи зорилгонуудые дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Цехэй 17 коммунистын 12-ынь хонидой бригада даажа абанхай. Дүршэлтэй хонишод П. Аюшиева, Х. Дармаев, Т-Б. Цыбикмитов, В. Дондупов, В. Шалданов гэгшэдэй ажал урагшатай. Һаяхан болоһон хамтынгаа суглаан дээрэ хонишод үбэлжэлгэеэ эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, һүрэгөө гэмгүйгөөр ондо оруулхаһаа гадна хурьга абаха, ноохо тушааха түсэбөө заабол дүүргэхэ арга боломжонуудаа зүбшэн хэлсэһэн байна.

Саашань арадай депутадуудай сомоной Советэй гүйсэдкомой хүдэлмэри тухай тогтоол хэлэхэдээ, хүдөө ажахын болон һургуулиин харюусалгата хаһын эхиндэ сессинүүд үнгэргэгдэжэ, зүбшэгдэһэн асуудалаар зохихо хэмжээнүүд хараалагдадаг гэжэ хэлээ. Һаяхана үбэлжэлгын асуудалаар сесси үнгэргэгдөө һэн.

Үйлэдбэриин участок бүхэндэ хамтын подряд үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ, продукциин шанарые һайжаруулха, мүн үнэ сэнгыень хямдаруулха ба гаргашыень эрид доошолуулха тухай совхозой ахамад экономист **Б. Д. Анчиров** хэлээ. Эгээл мүнөө үедэ үри шэриемнай болюулаад, продукци худалдан абаха үнэ сэнгэй эрид дээшэлээд байхадань бидэ онсо ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллахые оролдохо болонобди гэбэ.

Совхозой ахамад зоотехник **М. Я. Доржиев** элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ, хони үсхэбэрилгэеэ хүгжөөхэ талаар коммунистнуудай, нэн түрүүлэн хонишод, мэргэжэлтэдэй ябуулха хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхоз гүрэндэ тушаагдаха хонидоо шахан таргалуулдаг болоо. Тэрэнэй ашаар бүхыдөө тушаагдаһан 2425 хониниинь тус бүридөө 33 килограмм шэгнүүртэйгээр абтаһан байна. Саашадаа үбэлжэлгын, хонидой тул абалгын үедэ партийна бүлэгүүд, депутадуудай бүлэгүүд, арадай хиналтын постнууд бригада бүхэндэ эмхидхэгдэхэ ёһотой гэжэ тэмдэглээ.

— Манай фермын дэргэдэхи партийна бүлэг һайнаар ажаллаа. Нажартаа бидэ абаһан уялгаяа сүм дүүргээбди. Зунай һарануудта манай коллектив Социалис Ажалай Герой Ш. У. Тубденовэй нэрэмжэтэ кубок алдаагүй һэн. Арадай хиналтын комитедэй постые коммунист Сергей Очиржапов, депутадуудай бүлэгые Х. Цыденова хүтэлбэрилдэг. Манай зорилго хадаа туйлаһанаа батадхалга болоно, — гэжэ коммунистка **С. Тарасова** хэлээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ механизатор **П. Х. Монголов**, хонишон **П. Б. Аюшиева**, һаалишан **Ц. Л. Хобракова**, совхозой директор **Д. Ц. Дондупов** болон бусад хабаадалсаһан байна.

Партийна суглаанда КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Д. Ю. Цыбикжапов** хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталагдан абтажа, партбюрогой секретаряар Б. Н. Бальжиров һунгагдаа.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

КОМСОМОЛОЙ АЖАБАЙДАЛ

АХА НҮХЭДЭЙ НҮЛӨӨ

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулагдаа. Юуб гэхэдэ, ажалша бүхэриг, ажабайдалай алишье талада эдэбхи түгэсөөр хабаадалсажа байдаг хүбүүд, басагадай дунда ажал хэрэгтээ хамаагүйгөөр, хайша хэрэгээр хандадаг, бүхы юумэн «намһаа саахануур» гээд бододог зариман үшөө бии гээшэ. Иимэ ябадал гаргагшадай олонхидынь ажабайдалайнгаа харгы замые тодолоодүй, гүйсэд болбосороодүй дээрэһээ ябахын бараагаар, үдэр үнгэрөөл һаа, болоо гээд ажаһуудаг шуу. Тиимэһээл эдэ залуушуулай сэдьхэл бодолдо ёһотойл эрхэтэнэй мэдэрэл түрүүлмээр тэдэниие хүмүүжүүлхэ талаар манай заводто бэелүүлэгдэжэ байдаг хүдэлмэриин нэгэ жэшээ дээрэ тогтомоор ха.

Мүнөө залуу хүдэлмэришэн коммунист Владимир Глазуновой хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай КТУ-гай ёһоор салин хүлһэеэ хубаарилдаг комплексно бригада түрүүшүүлэй дунда дурдагдадаг болонхой. Теэд тэрэнэй гэшүүдые нэгэн эрмэлзэлтэй, эбтэй эетэй ёһотой коллектив болгохын тула хэды шэнээн эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри бэелүүлэгдээ гээшэб. Тус бригадада орогшод 1,5—2 жэлэй урда тэа түсэбтэ даабаринуудаа саг соонь дүүргэдэггүй байһан юм. Энэ юунһээ болодог байгааб гэхэдэ, хүдэлмэришэдынь ажалай журам эбдэдэг, заримдаа ажалайнгаа үедэ хатуу харыешье барижархидаг, ажалдаа огто гарахагүй ябадал дайралдадаг байгаа. Мүн иимэ бригадада хүнүүд удаан тогтожо хүдэлдэггүй һэн ааб даа.

Үйлэдбэриин шухала участогта тогтоһон иимэ эрхэ байдалые эрид һайжаруулхын тула горитой юумэн хэгдээ юм. Нэн түрүүлэн цехэй партийна организаци сэбэр сэхэ сэдьхэлтэй, дутуу дундануудые шоуи нөөнгүйгөөр хэлэжэ, тэдэниие усадхахын тула тэмсэдэг, ЛВРЗ-дэ үниһөө хойшо ажаллажа байһан 1969 онһоо КПСС-эй гэшүүн Н. Ж. Бурцевые тус бригадада хүдэлхөөр эльгээһэн юм. Николай Жамбинович түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, бригадынхидай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулжа захалба. Зүгөөр журамгүйшүүл нэгэ нэгэеэ дэмжэжэ, тамхилан гү, али энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэн зогсошохо. Юундэ иигэжэ байнабта гэһэн асуудалда «зай хүдэлжэ байгты даа» гэһэншүүгээр хоротойхоноор миһэржэ, «энэ дороо», «энэ дороо» гээдхихэ. Үгышье гэбэл, хэн нэгэнэй халаанай эхилшэһэн хойно ерээ һаань, нүгөөдэнь өөгшөөжэ:

— Бишни үглөөдэр үлэжэшье магадби, — гэжэ хэлэхэ.

Миин яаһайшьеб гэхээр байха...

Н. Ж. Бурцевай тус бригадада хүдэлдэг болоһоной һүүлээр цехэй комсомолой организациин бюрогой гэшүүн КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар һаяшаг абтаһан Анатолий Титов коллективые ударидагшаар томилогдоһон юм. Тиигэжэл Анатолий Николай Жамбинович хоёр сугтаа ехэ хүдэлмэри бэелүүлжэ захалаа бэлэй. Теэд бригадань бараг хүдэлжэ байтараа, ажалай журам эбдэгшэдэй гэмээр үнеөхил үлэжэ ябагшадай тоодо орошохо.

Цехэй хүтэлбэри, парторганизаци бригадын ажал хэрэгүүдые гүйсэд һайжаруулхын тула үшөө хоёр залуу коммунистнууд В. Глазунов, А. Скворцов гэгшэдые тус бригадада эльгээһэн байна. Энэл үедэ бригада комсомол-залуушуулай коллектив болоһон. Тиигэжэ тус коллективтэ партийна бүлэг эмхидхэхэ арга байгуулагдаба. Уданшьегүй коллективые хүтэлбэрилэгшэ партиин гэшүүндэ абтаһан байна. Иимэ хүдэлмэриин бэелүүлэгдэһэнэй удаа коллектив дотор шиидхэхы нүлөө үзүүлхэ хүсэн бии болоо бшуу. Гэбэшье журамгүйшүүлэй зариманиинь хуушанайхяараал ябадаг байба. Тиимэһээл бригадын совет сугларжа, эдэ хүйхэрнүүдтэй хахасаха гэһэн шиидхэбэри абаһан юм. Мүн тиихэдэ хүн бүхэнэй ажаллаһанай зэргээр салин хүлһэеэ хубаарилха гуримда ороо һэн. Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулгануудай һүүлээр тэдэнэй ажал хэрэгүүдынь байн-байн заһаржа, һайжаржа эхилбэ бшуу. Бригададань хэдэн залуушуул абтаһан жэшээтэй. Тэдэнэр шэнэ хүнүүдые коллективтээ абахадаа, тэрээнтэй сэбэр сэхэ хөөрэлдөө заатагүй үнгэргэдэг байгаа. Хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндэ тухай, бригада болон цехэйнгээ нийтын ажабайдалда хабаадалсадаг ажалаи түрүүшүүл тухай залуушуулда тэдэнэр хөөрэжэ үгэдэг болоо һэн. Иимэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэг Николай Жамбинович Анатолий Титов хоёр үнгэргэдэг байгаа. Тиигэһээр байтар, бригадада абтагшад ажалдаа дүршэжэ, бултанай үрэ дүндэ хубитаяа оруулжа эхилбэ. Мүн тэрэнэй гэшүүдэй хоорондо сэдьхэл бодолой тааруу, зохид эрхэ байдал тогтожо, хүдэлмэришэд эбтэй эетэй, коллективэйнгээ ажал хэрэгүүдэй түлөө һанаагаа зободог, оролдосотойгоор ажалладаг болоо һэн. Тэрэшэлэн тэдэнэр субботнигуудта, бригада, цехэйнгээ түлөө спортивна мүрысөөнүүдтэ хабаадалсадаг болоһон байна.

Эндэ тус бригадын ёһотой коллектив болон тодорһые элишэлһэн нэгэ жэшээ дурдая. Тэдэнтэй суг хүдэлдэг залуу хүбүүн Владимир Хмелев гэмтэ ябадал гаргажа, сүүдлүүлхэеэ байба. Иимэ ушарай тохёолдоходо, бригада зүбшэн хэлсэһэнэй удаа тэрэниие өөһэд дээрээ даажа абаха гэжэ шиидэһэнээ мэдүүлээ һэн. Тиигэжэ тэдэнэр суг хүдэлдэг залуу нүхэрөө ажабайдалай зүб замда гаргажа байна бшуу.

Бригада энэ оной зун коллективые хүтэлбэрилэгшөөр В. Глазуновые һунгаа. Юуб гэхэдэ, түрүүн тэдэнэй бригадир байһан А. Титов ажалдаа, мүн нийтын хэрэгтэ горитой саг гаргажа, суг һурадаг нүхэдһөө гарташаһан байгаа. Тэрэ ажалһаа таһалгаряагүйгөөр технологическа институдта һурадаг юм.

Мүнөө локомотив хабсаралгын цехэй В. Глазуновой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд халаанайнгаа даабари саг үргэлжэ дүүргэнэ, бусадта жэшээ харуулан ажаллана, ажаһууна.

Түрүүшүүлэй мүнөөдэрэйнь амжалтануудта аха нүхэдэйнь хубита ехэ, горитой гээд тэмдэглэе.

Т. ЖУЖГОВА,
цехэй комсомолой организациин секретарь.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой һаалишад байгша ондо гүрэндэ 4850 центнер һү тушааха түсэбтэй аад, октябриин 27-до тэрэнээ үлүүлэн дүүргэбэ. Жэлэй дууһатар үлэһэн хоёр һарын туршада тэдэнэр үшөө 700 центнер һү һаажа, гараха жэлэй тоосоогоор гүрэндэ тушаахаар хараалба.

Тус ажахыда энэ жэлдэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэгдэнхэй. Бардам хүрэхэ тэжээлтэй хадаа малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ аргатай. Ажахын хоёр фермын һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Д. Ц. Шойжолова, Е. Д. Кузьминична (Ородой фермэ), Ородой-Адагай фермэһээ Е. М. Бакшеевагай хүтэлбэрилдэг звеногоорхин түрүүлжэ ябана.

Фермэнүүдые даажа байһан Д. Галданова Ц. Норжимоев хоёр һаалишадайнгаа дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлхы, эмхидхэхы хүдэлмэри һайнаар ябуулдагайнгаа ашаар үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлана.

Хэрбээ 3—4 жэлэй саада тээ тус ажахыда харуулан ойлгуулха хүдэлмэри һулаар табигданхай байһан һаа, һүүлэй үедэ хараа байса һайжараа. Энэ талаар совхозой парткомой хүдэлмэриие тэмдэглэмээр байна.

В. АЛЕКСЕЕВА,
КПСС-эй Хэжэнгын райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша.

Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой малшад һүүлэй жэлнүүдтэ муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлажа байнхай. Илангаяа һаалишад һү һаамаа дээшэлүүлжэ, гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулна. Энэ ажахыда дүй дүршэлтэй, урагшаа һанаатай һаалишад олон юм. Тэдэнэй нэгэн — Анна Афанасьевна Усольцева болоно. Зунай элдин хаһада һү һаалиня эрид дээшэлүүлхэ уялга абажа, тэрэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлһэн энэ нүхэрнай үбэлжэлгын түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Усольцева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ДООДО-ИВАЛГЫНХИДАЙ ХУБИТА

Буурал толгойтой Баян Тугад уулынгаа үбсүүе дэрлэжэ, хэтэ холын түүхэтэй Хамар-Дабаанай хаяа хадхан нэмжыһэн элдин талада набша сэсэг дэлгээһэн Дунда Ивалга нютагта туршалга-үйлэдбэриин ажахын гурбадахи отделениин һүнэй комплекс байрладаг юм.

Һаяшаг сэлмэг намарай нэгэ үглөөгүүр Хяагта хото шэглэһэн шугам харгын баруун хажууда, хорин нэгэдэхи километртэ түбхинэһэн үүлтэртэ үнеэдэй һаалиин фермэдэ хүрэжэ ерэбэди. Холоһоо харахада, хойшо урагшаа, зүүлжээ баруулжаа зурыдаһан томо ута шулуун байранууд үнжылдажа, талын дунда тобойлдон харагдана.

Фермын байрануудай газаахи хорёо соонь томонууд сомооонууд жэрылдэнэ. Үбэлдөө үнеэдтээ эдюулхэ үбһэ һолоомоёо бэлэдхэжэ, үбэлжөөндөө татажа оруулһаниинь шье эли ха юм. Байра байдалыньшье, дулаасуулагдаһан хашаа хорёоньшье заһабарилагдаһан гэжэ мэдэхээр.

Үүдэ сэлижэ ороходомнай, сэбэр халаад үмдэһэн һаалишад урда хойномнай хүнэгүүдээ хонгиргоhоор иишэ тиишээ ехэл сүлөөгүй һүндэлнэ. Тэдэнэрэй дунда хүгшэн, залуушье хүнүүд олон хэбэртэй.

— Бабасан, байлдаа гэнэм, дуулыш, хайшаа яараа хүмшш! Үнеэдээ урагшань гаргахашни гү, бү оройтуулаарай, — гэжэ һаалишан эхэнэр саанаһаа хэндэшьеб захина.

— Эгээл мүнөө үедэ, набша намаагай шарлаад байхада, голоор малаа адуулхадамни, хаанаһаа тэдэнэй ашаг шэмэнь нэмэбэ гээшэб? — гэжэ адуулагша гомдоһон хэбэртэй харюусаад, үнеэдээ бүридхэн хамтаруулжа, бэлшээридэнь тууба. Тиихэдэнь энээхэн үемнай үглөөнэй һаам дүүрэжэ байһан саг байгаа гэжэ ойлгобобди.

Удангүй энэ фермые даагшатай танилсабабди. Тэрэмнай хүн зондоо суутай, айл аймагтаа алдаршаһан эхэнэр байшоо. Буряадай АССР-эй габьяата малшан, КПСС-эй обкомой гэшүүн Лубсан-Дулма Санжицыбиковнатай ажабайдал, ажал хүдэлмэри тухайнь сэдьхэл дүүрэн хөөрэлдөө һэмди. Эбтэй эетэй энэ коллектив ажал хэрэгээрээ яһала суутай болонхой. Ажалдаа абьяастай, үндэр бүтээсэтэ хүдэлмэриин үльгэр жэшээ харуулдаг һаалишад эндэ олон. Энэ бүгэдэндэ Лубсан-Дулма Санжицыбиковнагай үүргэнь ехэ гэжэ мэдэрхээр.

Һаалишадай ажал хүдэлмэриие һайнаар ударидаһанайнь ашаар тус фермын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй гүрэнэй түсэбтэ даабариие амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар нилээд оролдолго гаргана. Тэдэнэр районой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, мүнөө түрүү зэргэдэ батаар дабшажа ябана. Тус фермын һаалишад байгша оной юһэн һарын туршада һаамхай үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр 2435 килограмм һү һаагаа. Агууехэ Октябриин социалис революциин 66 жэлэй ойе тус фермынхид ажалай бэлэгтэйгээр угтаһан байна бшуу. Эдэнэр һү һааха жэлэйнгээ түсэбые энэ болзорто сүм дүүргэхэбди гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа гараа. Тус коллектив абаһан уялгануудаа заатагүй дүүргэбэ ха юм. Юуб гэхэдэ, шэн габьяата ажалаараа суурхаһан фермын һаалишад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэбтэ даабариие үлүүлэн дүүргэһэн алдартай. Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ һаамхай үнеэн бүриһөө 2952 литр һү һааһан һаа, харин мүнөө жэлдэ гурбан мянганай хилые дабахаар хараална. Байгша оной юһэн һарын туршада һаалишад фермээрээ дүн хамта 2376 центнер һү һаагаа юм.

Һаалишан бүхэн өөрынгөө ажалые табан хургандаал адляар мэдэхэ, үнеэдые харууһалха талаар баян дүй дүршэлтэй болонхой, тушаалта ажалдаа хамаг хүсэ шадалаа гаргажа хүдэлдэг, ажалай журамые нарин нягтаар сахидаг юм. Эдэнэрэй дунда ажалдаа амжалта туйладаг, үдэр бүриингөө ажал хүдэлмэридэ үльгэр жэшээ харуулдаг, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ бата жагсагшад нилээд олон. Һаалишад Цырен-Дулма Пурбуева, Бабасан Бальжинимаевна Ленхобоева, Цыбик-Дари Цыбикова, Валентина Надмитова, Бабасан Очирова, үхэршэн Бабасан Гомбоев гэгшэдые нэрлэжэ болоно. Эдэнэрэй зариманиинь мал ажалда бүхэли наһаараа хүдэлжэ ябаһан байха. Хамта 15 хүнһөө бүридэһэн энэ эбтэй ээтэй коллектив ажал хүдэлмэреэрээ район дотороо хододоо суурхажа ябадагыень үшөө дахин тэмдэглэе. Залуу һаалишан Александр Гомбоев тухай тогтон хэлэмээр. Тэрэ бага балшар наһанһаа хойшо хайрата эжыгээ дахажа, мал ажалда дүй дүршэлтэй болоһон хүн юм. Республикын габьяата малшан, Ажалай Улаан Тугай ордено Бимба Ринчиновна Гомбоева бүхэли наһаараа һаалишанаар ажаллаха зуураа, хүдэлмэридэ бага наһанһаа хүдэржэһэн хүбүүгээ үхэр мал харууһалгада һургаһан байгаа. Түрэһэн эхынгээ наһанайнгаа амаралтада гарахадань, удаан бодолгото болонгүй, үнеэдыень тушаажа абаа һэн. Александр һаалишан болоһоор жэлһээ үлүүхэн сагай туршада хүдэлжэ байбашье һаа, яһала амжалта туйлажа, үетэн нүхэдөө гайхуулаа, нютагайнгаа зондо магтуулаа. Энэ жэлэй сентябриин тэнгээр тэрэ һү һааха жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлээ. Тусхайлбал, Александр Гомбоев жэлэй туршада бүхыдөө 378 центнер һү һааха һаа, тэрэнээ 22 центнерээр үлүүлээ. Иигэжэ юһэн һара соо үнеэн бүриһөө 2856 килограмм һү һаажа, ажахы дотороо дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсанхай.

— Залуу нүхэрнай дүй дүршэлөөр баян һаалишадһаа нэгэшье гээгдэнэгүй. Тэрэнэй һанаһандаа заатагүй хүрэхэ, һарбайһанаа абаха байһандань батаар найдахаар, — гэжэ Александр Гомбоевтой сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь тэрэнээ магтан хэлэнэ.

— Манай фермынхид урдаа табиһан зорилгонуудаа, абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь лабтай. Бидэнэрэй дунда ажалай журам хазагайруулха, тэрэниие бүдүүлигээр эбдэхэ ябадал оройдоошье тохёолдодоггүй. Барандаа бага наһанһаа хойшо зэргэлжэ һууһан, сугтаа наадажа хүн болоһон зон гээшэбди, — гэжэ фермые даагша Лубсан-Дулма Санжицыбиковна Санжицыбикова мэдүүлнэ.

Эдэнэрэй абаһан уялгануудаа бодото ажал хүдэлмэри дээрээ сүм бэелүүлхэнь дамжаггүй. Иигэжэ Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын гурбадахи отделениин һүнэй комплексын коллектив СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулна.

Л. РИНЧИНО.
Улаан-Үдын район.

МОСКВА. Һүнэй промышленностиин [illegible] дэм-шэнжэлгын институдай мэргэ[illegible] һожоруулагдамал лини үйлэдб[illegible] ашаар творог гаргалга хоёр дах[illegible]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һү буйлуулха [illegible] тудай научна хүдэлмэрилэгшэ С. М. Э[illegible] жа байна.

ТАСС-ай фото[illegible]

...УНИС БАЙГУУЛАЛТЫН БААТАР ГАБЬЯА ЗОРИГЖУУЛНА

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ДЭРГЭДЭХИ ЛИТЕРАТУРА, ИСКУССТВО БА АРХИТЕКТУРЫН ТАЛААР ЛЕНИНСКЭ БОЛОН СССР-эй ГҮРЭНЭЙ ШАНГУУДЫЕ ОЛГОДОГ КОМИТЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ Г. М. МАРКОВТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

...талын һэшхэлэй бүридлэн хүүгүүжэлэн үе болоо дан... тема таһарһашагүйгөөр оронхой.

И. Стаднюгай «Война» гэжэ роман дотор оронгигоо хуби заяанай түлөө анхаатар ехэ харюусалгын тэдээн дээрэ тудаган хүнүүдэй оо-разууд уншагшадай урда гаража ерэнэ. Авторай фронт дээрэ ябаһан намтар дашал түрүүшын үдэрнүүд олон неделинүүдэй хүшэр хүндэ үйлэ хэрэгүүдые, тэдэнэйдэ хабадагшадай шэнжэ шанарнуудые тодо поноровор, үнэн сэхээр харуулхадань түһа хүргөө бэлэ. Гол шухалань гэхэдэ, ерээдүйн илалтын үндэһэ һүүри болоһон совет арадуудай хүсэл зоригой ехэ байные харуулжа шадаа.

«Победа» гэжэ политическэ романай автор уран зохёолшо А. Чаковский энэ оной лауреат болобо. Тэрэнэй зохёол манай үе сагай тиигэжэ Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй эб найрамдалта гадаадын ленинскэ политикын дээдын гуманис ёһонуудые үнэншэмээр харуулһан байна.

И. Драчай «Зеленые врата» гэжэ шүлэгүүдэй ном дотор үе сагайнгаа хурса мэдэрэл, мүнөөнэй ажабайдалые түргэн дабшаса, бодото байдалай орёо шухала асуудалнуудые шиидхэхэ эрмэлзэл харуулагдана. Хүн түрэлтэнэй ажаһуудалай гүн гүнзэгы асуудалнуудые бодомжолжо ухаха хүсэлтэй тэрэнэй зохёолнууд доторой хубилашагүй хүсэтэй, тиимэһээ инаг дуранай ба эрхэтэнэй аялганууд адли хүсэтэйгөөр зэдэлнэ ха юм.

Арадай лирикын классическа уг зориготой уран бэлигтэ В. Соколовой «Сюжет» гэжэ суглуулбарин шэнжэ болоно, авторай гүн бодолтой ... хүсэтэй бэлиг шадабаритай... манай нэрэтэй нэрлэгдэжэ ... гаргадаг ... асуудалнуудай автор табиһан байна.

Шанда хүртэһэн А. Прелеовскийн поэманууд манай эхэ ороной байгалиин баялигуудые ашаглахын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлмэриин баатаршалгын, БАМ баригшадай ажалай абьяас болон эрэлхэг зоригой уран һайханай түүхэ бэшэг болоно гэхэ.

Литературын теори болон түүхын талаар шан хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Г. Фридлендерэй «Достоевский ба дэлхэйн литература» гэжэ номойнь түлөө олгогдобо. Энэнь агуу ехэ уран зохёолшын зохёолнуудай ажалые шудалха ба шэнжэлхэ талаар хэдэн олон жэлэйнь хүдэлмэриин үрэ дүн.

Сценын ба экранай мэргэжэлтэдэй хүдэлмэринүүд дотор лениниане уран һайханай талаар шэнжэлхэ хэрэгтэ шэнэ шата түйлагдаа. Театрай академи режиссер О. Ефремовэй МХАТ-ай сценэ дээрэ М. Шатровой пьесын үндэһөөр найрүулан табигдаһан «Так победим!» гэжэ зүжэгэй гол образынь Ленинэй образ болоно. Ленинэй ухаан бодолой бүридэн мүндэлэлгые актер А. Калягин үнэншэмэ һайнаар харуулжа шадаа. Политическэ үндэр дэбжэлтээр нэбтэрэнхэй энэ зүжэгые табигшадай габьяа шангуудаар тэмдэглэгдэбэ.

Ленинскэ темые экран дээрэ харуулха талаар олон жэлэй туршада амжалтатайгаар хүдэлжэ байһан совет мэдээжэ кинематографистнууд режиссер С. Юткевич, драматург Е. Габрилович, актер Ю. Каюров лауреадуудай тоодо оронхой. «Ленин в Париже» гэжэ фильм дотор искусстваар хүсэд шэнжэлэгдээгүй түүхын материалые уран һайханай талаар шэнжэлгэ шэнэ түхэл маяг хэрэглэлгэтэй нэгэдүүлэгдэнхэй байха юм.

«Частная жизнь» гэжэ фильм бодото байдалда искусствын эдэбхитэйгээр нүлөөлжэ байһые харуулна. Совет үйнинэй режиссер Ю. Райзман болон актер М. Ульянов энэ кино бусад байгуулагшадтай хамта ниитын ехэ удха шанартай шухала асуудал тухай, урдынхидаа орходоо ондоогоор, гүн гүнзэгы бодолтойгоор хөөрэжэ шадаа. «Долгая дорога в дюнах» (режиссер А. Бренч, сценариин авторнууд О. Руднев, Д. Василиу) гэжэ телевизионно фильмын геройнуудай хуби заяан орёошье, шэрүүн хатуушье үйлэ хэрэгүүдээр дүүрэнхэй. Латыш кинематографистнуудай энэ уран бүтээлые түүхын үнэн зүб тала, сэдьхэл бодолой үнэншэмэ байдал, мэргэжэлэй үндэр ехэ бэлиг шадабари илгаруулна. Үхибүүдтэ зорюулагдаһан искусствын уран бүтээлнүүдэй түлөө шанда хүртэһэн «Мы не сдаемся, мы идем...» (режиссер М. Литвяков, сценариин автор Н. Шишлин) гэжэ баримтата фильмын болон В. Шукшинай рассказуудай үндэһөөр буулгагдаһан «Праздники детства» (сценариин авторнууд болон режиссернууд Р. ба Ю. Григорьевууд) гэжэ уран һайханай фильмын авторнууд залуу харагшадтай үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөө хэнэ. Эдэ фильмүүд ургажа ябаа үетэнийе өөрынгөө газар дайдада, арадта, Эхэ орондоо инаг дуратай, пролетарска интернационализмын захяа заабаринуудта үнэн сэхэ байхыень һургана,

Социальна болон ниитын гүн гүнзэгы удхатай уран бүтээлнүүдые зураһан уран зурааша Г. Моисеенко уран зурагай искусствын талаар лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Толотомо эли, онсо оорсэ бэлиг шадабаритай энэ уран зурааша ухаан бодолойнгоо үргэн дэлисээр, үе сагуудай, үйлэ хэрэгүүдэй, уг залгамжалагшадай гүн удхатай холбоое нарииаар ойлгохо, харуулан элирхэйлхэ онсо талаантай байһаараа илгардаг юм. Гоёон шэмэглэлгын ба гар урлалгын грузин искусствын һонирхолтой хуудаһые Г. Кандарелиин «Моя Родина» гэжэ нэрэтэй бүлэг гобеленүүд харуулна. Уран зурааша эдэ бүтээлнүүд соогоо зохёон байгуулхы ажалай баяр баясхалан, дэлхэйн хуби заяагаар һанаагаа зободог хүсэн түгэс, энэрхы сэдьхэлтэй, сэбэр сэхэ хүнүүдые харуулһан байха юм.

1983 оной лауреат болоһон дирижер Е. Светлановай искусство гүйсэдхэлгын үргэн ехэ дэлисээр, эрхэтэнэй үндэр ехэ мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй. Эсэгэ оронойнгоо хүгжэмтэ соёлой бүхы һайн юумые нэбтэрүүлэн тараадаг дирижер ородой ба совет авторнуудай олон тоото зохёолнуудые анха түрүүн гүйсэдхэһэн байха юм. Эстониин дуушан М. Пальм энэ шанда хүртэбэ. Тэрэнэй хоолойн хүсэ шадал, ирагуу һайхан аялга гүйсэдхэлгын эрхим бэлигтэй нэгэдэдэг байна бшуу. Ю. Чичковой зохёоһон дуунууд хүмүүжүүлхы ехэ аша үрэтэй юм. Үндэр дээдын үзэл суртал тэдээн дотор хүгжэмэй толотомо тодо бэелэлээ олодог.

Индустриальна аргын үндэһөөр үргэлжэ дээрэнь нэгэн ниитэ ансамбль болоһон барилгын эрхим жэшээ болохо Днепропетровскдохи ажаһуудалай гэр байрын «Победа» гэжэ микрорайониие баригшад архитектурын талаар шанда хүртэһэн байна. Энэл шангаар Литвагай ССР-эй Гүрэнэй драмын академическэ театрай байшангай авторнууд тэмдэглэгдэбэ. Тэдэ хотын хуушанай түүхэ байдалда монументальна шэнэ барилга тааруулан оруулха гэһэн архитектурын орёо бэрхэшээлтэй асуудалнуудай нэгые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаа.

Зохёохы ажалыень иимэ үндэрөөр мүнөө сэгнэгдэһэн совет соёл культурын уран бэлигтэнэй зохёолнууд коммунис уг зорилгонуудта тэдэнэй үнэн сэхэ байһые, уран һайханай талаар ухаан бодолойнь үндэр хэмжээе элирхэйлэн харуулна. Үнэн зүрхэнһөө тэдэниие үндэр шагналнуудаарнь амаршалхадаа, зохёохы шэнэ түйлалтануудаараа тэдэ уншагшад ба харагшадаа баярлуулха байха гээд бидэ этигэнэбди.

МОНГОЛ ҺАЙХАН ОРОНДО

БАЯН ТАРЯАНАЙ ХҮСЭТЭ УРАСХАЛ

Монголой Арадай Республикын газар тарялан эрхилдэг ажахынуудта тарая хурялгын халуун хаһа һаяхана түгэсэбэ. Заха хизааргүй тала дайдаар трактор, машинануудай, комбайнуудай хүнхинөөн замхаба. Хурялгаяа дүүргэһэн, гүрэндэ тарая тушааха түсэбөө болон абаһан уялгануудаа сүм бэелүүлһэн тухайгаа гүрэнэй ажахынууд (госхозууд) үдээ дараалан элидхэжэ байна. Таряашадай дунда үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөн үндэр үрэ дүн түйлаха эрхэ байдал хангаба бшуу. «Республикын таряанай поли» гэжэ нэрлүүлдэг Сэлэнгын аймагай ажахынууд урда жэлнүүдэйхидэл заншалта ёһоороо тарая хурялгын энэ шухала кампаниие амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ гол үүргэ дүүргээ юм. Энэньшье гайхалгүй, юуб гэхэдэ, сэлэнгынхид совет дүй дүршэлые, жэшээлхэдэ, ипатовайхидай хэрэглэдэг түрүү онол аргые өөһэдтөө найдамтайгаар нэбтэрүүлэнхэй. Нүгөө талаһаа, эндэхи таряашад Украинын, Ставропольско болон Краснодарска хизаарнуудай ороoһо тарая ехээр ургуулдаг ажахынуудтай нягта холбоо барисаа байгуулаанхай.

Һаяхана бидэ Монгол-совет хани барисаанай нэрэмжэтэ «Дархан» гэжэ түрүү госхоз ошожо, ажал хэрэгүүдтэйнь танилсаабди.

—Совет таряашадай хэрэглэдэг ажалай түрүү онол аргануудые болон дүй дүршэлые шудалалгада бидэ онсо анхарал хандуулдагбди,—гэжэ тус ажахын ахамад агроном О. Дүгэрсүрэн манда хөөрэбэ. —Тиигэнгүйгээр яахабибди. Юуб гэхэдэ, манай ажахын таряашад бүхы ороной баян ургасын түлөө сэхэ харюусалгатай ха юм. Манайл «Дархан» ороной бүхы шахуу ажахынуудта тарилга хэхэ үрэһэ үгэдэг.

«Дархан»—Монголой Арадай Республика доторхи үрэһэнэй тарая ургуулгаар мэргэжүүлэгдэһэн ори ганса госхоз гэжэ онсолон тэмдэглэе. Тарилгынь талмайшье эндэ нилээд ехэ юм.. Ажахы жэл бүри 40 мянган гектарта эрхим сортын шэниисэ һуулгадаг байна. Тиихэдэ бүхы элдүүриингээ газарай 40 шахуу процентдэ паар хахалдаг заншалтай. Энэнь өөрын удхатай. Амарһан, һайнаар элдүүрилэгдэһэн газар хододоо һайн ургаса үгэдэг гэжэ энэ ороной мэргэжэлтэд тон зүб тоолодог. Байгша ондо ажахын механизаторнууд 23 мянган гектар талмай дээрэ ороoһото ургамалнуудые тарижа, гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 17,4 центнер ороoһо тарая хуряажа амжаба. Гектар бүридэ абажа хараа һаа, энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа аяар 5,2 центнерээр үлүү ехэ болоно. Газар тарялан эрхилэлгэдэ ехэ таагүй уларилтай Монгол орондо иимэ үрэ дүн түйлаха гээшэ үнэхөөрөөшье горитой илалта мүн!

Энэшье жэлые абажа хараял даа. Сэхынь хэлэхэдэ, ороной таряашадые уларил эртэ хабарһаа хойшо һайсахан түхашаруулаа. Хожомдожо дулааран гэһээнь, зуниинь айхабтар үһөөтэй байшоо. Үдэр бүри шахуу аадар бороо адхаржал мэдээ. Тэрээнһээ уламжалан, ороoһо таряанай эдеэшэхэ болзорынь һунаагдаа һааб даа. Харин хүсэд намарай болоогүй байхада түрүүшын хюруу унаһан, үнгэржэ ерэхэдээ, саһаншье ороһон юм, Хэды тиибэшье һаань, «Дархан» госхозой баян дүй дүршэлтэй механизаторнууд болон таряашад тунхаряагүй, Ороoһо таряанайнгаа ургасые горитойгоор дээшэлүүлхэбди гэһэн уялгаяа бэелүүлхэ зорилгоор унаһан малгайгаа абангүй хүдэлжэ гараа.

Урзанда ба нёдондо жэлнүүдтэ али бүхы экономическа үрэ дүнгүүдээрээ аймаг дотороо нэгэдэхи, харин орон дотороо хоёрдохи һуури эзэлһэн энэ ажахын дүй дүршэлтэй танилсахадаа, бүхы юумэн имагтал сагай уларилһаа дулдыдадаггүй, нэн түрүүн хүнэй ухаан бодолһоо, ажалша гарнуудһаа эхитэй гэһэн зоримгой тобшолол хэмээр байна. Үнэхөөрөөшье, машина, техникээр гүйсэд хангагдаһан, дүй дүршэлөөр ехэ механизаторнуудтай ажахы бүхэн ямаршье таагүй уларилтай жэлдэ гектарай 12 центнер, үшөө дээшээшье хэмжээнэй ургаса хуряан абаха дүүрэн арга боломжотой гээшэ ха. Монгол-совет хани барисаанай нэрэмжэтэ энэ ажахынхид үшөө нэгэ ажалай өөрын «нюусатай» юм. Тэрэнь юуб гэхэдэ, гурбан жэлэй туршада дарханайхид өөһэдынгөө тарялан дээрэ газарай хүрьһэ нуралгаһаа, бусад муу нүлөөнһөө хамгаалха түрүү совет системэ амжалтатайгаар нэбтэрүүлжэ байнхай. Энэнь үндэр ургаса абаха хэрэгтэнь баһал лаб лэ аша үрэтэй байгаа гэжэ тобшололтой.

Энэ «Дархан» гэжэ гүрэнэй ажахыда газар таряалангай үйлэдбэриие хүгжөөхэ ба тогтонижоруулха хэрэгтэ хурялгын хүдэлмэринүүдые ипатовайхидай онол аргаар эрхилэлгэ, тэрэниие үргэнөөр нэбтэрүүлгэ онсо шухала удха шанартай байгаа юм. Мүнөө эндэ Казахстанай транспортнигуудай жэшээгээр ороoһо тарая ашаалан зөөлгэ дээрэ комбитрейлернэ онол арга хэрэглэжэ эхилэнхэй. Энэ бүхы хэшээл оролдолгонуудтань хурялгынь халуун хаһын үеэр Монголой Арадай Республика намар бүри ерэдэг совет ороной суута механизаторнуудай үүргэ нүлөө ехэ ааб даа. Тэдэнэр лэ «Дархан» госхоздо түрүүшын үедэ хурялга-ашаалалгын комплекснуудые, мэргэжүүлэгдэһэн звенонуудые эмхидхэхэ хэрэгтэнь туһалһан, ажал хүдэлмэриинь тодорхой графигуудые зохёолсоһон байна. Тэрэнэй ашаар ажахын механизаторнууд, бүхы хүдэлмэрилэгшэд хурялгаяа эршэтэйгээр, эмхитэйгээр үнгэргэдэг болонхой юм.

Мүнөө «Дархан» госхоз мэргэжэл түгэс механизаторнуудаар гүйсэд хангагданхай. Тэдэнь—хэн-хэн гэшэгүй — совет һурган хүмүүжүүлэгшэдтэй суг хамта ажаллажа, баян дүй дүршэлынь халан абахаһаа гадна, мүнөө үеын орёо нарин машина, тракторнуудые залан жолоодохо арга шадабаритай болонхой гээшэ. Эдэ бүгэдын ашаар ажахы байгша ондо бүхы таряагаа амяарлан хуряаха арга олоо. Богонихон болзор соо — оройдоол хори гаран хоногой туршада — ороoһото ургамалнуудаа сүм сабшажа унагаагаад байгаа юм. Удаань баалнуудые суглуулан сохилгоёо эмхитэйгээр үнгэргэжэ шадаа. Тиигэжэ 38 мянган тонно эрхим шанартай ороoһо тарая амбаартаа хээ гэхэ гү, али гүрэнэй түсэбтэ даабариие аяар 44 процентээр үлүүлээ бшуу. Энэмнай һая наашын түйлагдаагүй үрэ дүн болоно.

1983 оной тарая хурялга дээрэ госхозой бүхы юһэн бригада хоорондоо мүрысэн, эршэмтэйгээр хүдэлжэ гараа юм. Д. Пүрэвын хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд даалгагдаһан таряалангайнгаа талмайе зүбөөр, агротехническэ заабариин ёһоор харууһалһанайнгаа ашаар ажахы дотороо үндэр ургаса ургуулжа амжаа юм. Энэ бригадынхид гектар бүриһөө дунда зэргээр 25,3 центнер эрхим шанартай тарая хуряагаа [illegible]

Тобшолон хэлэхэдэ, байгша ондо Монгол ороной тарялан дээрэһээ хэзээ хэзээнэйхээ ехэ ургаса абтаба. Хүсэд тоолон тодорхойлогдоһон хойноо, эсэстэ дүнгүүд гаргагдаха ааб даа. Зүгөөр мүнөөшье багсаамжалхада, олохон жэлдэ таряанайнь иимэ баян байгаагүй юм.

Александр ДЕНИСОВИЧ. (ТАСС).

Улаан-Баатар.

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАҺАА

ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРИИН ЭЛИДХЭЛ

...ООН-ой Ге-...тарь Х. Пе-... «Гренададахи ...элидхэл то-... американ сэрэг-... бэшэ, удаан ...алые булимм-... байха һа-... гэжэ тэрээн ... ООН-ой Ге-...блейн олон-... баталан аба-... зохилдуу-... толилог-

...баримта мэ-...ор, булимта-...ада ямаршье ... ээрхэнэ, ...түримүүдые ...үдые олоорнь ...булимтараг-...рграан бариг-...ли, Гренадын ...жал ябуулагшадтай уулзахыень ООН-ой түлөөлэгшэ Д. Кордовесто зүбшөөбэгүй. Зэбсэгтэ добтолгын үедэ правительственнэ хэдэ хэдэн байшан гэрнүүд, тэрэ тоодо премьер-министрэй канцеляри һандаргагдаһан гү, али дээрмэдэгдэн тоногдоһон байгаа гэжэ ООН-ой албан тушаалта гэшүүдтэ мэдээжэ болобо. Бомбодолгын үедэ үбшэнтэдэй олонхидойнь алуулһан Форт-Фредерик шадархи больницада тэдэнэр орожо хараһан байгаа.

Мүнөө Гренадада правительственна ябуулгануудые һайнаар эрхилхэ политическэ арга боломжо үгы байна гээд элидхэл дотор заагдана. США-гай булимтаралгын засагаархид өөһэдынгөө али бүхы ябуулгануудые хуулита болгохые оролдоно. Тэдэнэй ...ала барижа, албаа хэжэ байһан Англиин урдын генерал-губернатор П. Скунай үмэнэһөө захиралтануудые гаргана. Тэрэ «зүбшэлэлгын соведые» эмхидхэн байгуулха тухай соносхобо. Тэрэнэй гэшүүдые П. Скун өөрөө томилхо байна. Гадна ООН-до ехэл таарамжагүй ябуулгануудые США бэелүүлжэ үргэлжэлһөөр. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэдэ Гренадын хуулита түлөөлэгшэдэй эрхэнүүдые хаһажа, тэдэниие өөһэдынгөө табималнуудаар һэлгэхые һэдэнэ. Тиихэдээ Гренадын түлөөлэгшэдэй этигэмжэ түлөөлэлгые болюулһан Скунай шиидхэбэриие ээрхэг түримхэйшүүл үндэһэ баримта болгоно бшуу. Зүгөөр энэ шиидхэбэринь хуулиин ямаршье үндэһэ баримтагүй байна гэжэ экспертнүүд тэмдэглэнэ. Иимэ хандаса хадаа уласхоорондын эрхын үндэһэ һуурине бүдүүлигээр хазагайруулһан, ООН-ой Уставые гүнсэд буруушааһан ябадал болоно.

ООН-ой штаб-байшан соо болоһон заседаниинууд дээрэ Гренадада США-гай хэпэн зэбсэгтэ добтолгые эрид буруушаана. СССР-эй түлөөлэгшэ В. Ф. Петровский ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин нэгэдэхи комитедтэ (политическэ асуудалнууд ба аюулгүй байдалай асуудалнууд, тэрэ тоодо буу зэбсэгүүдые хураха асуудалнуудые оруулалсан) үгэ хэлэхэдээ, американ империализм «Америкэдэ һайн лэ юумэн бусадта һайн байха ёһотой» гэһэн гол ёһо баримталан, ябуулгануудые хэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Гренадада эсэргүү США-гай ээрхэг түримхэй ябуулга энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ.

...ҮБЭЙ АМЕРИКЭДЭХИ БАЙДАЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

...ООН-ой Ге-...амблейн пле-... дээрэ Түбэй ...байдалые зүб-...лэлдэбэ. Энэ ...нуудта эсэргүү-... ээрхэг тү-...ануудые үүд-...далан, Түбэй ...байдал айхабтар түгшүүрилтэй болонхой. Гренадада эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулга, Никарагуада зүрюу, соносхогдоогүй дайн дажар, Сальвадорой арадай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлые американ буу зэбсэгэй туһаламжаар дарахые һэдэһэн Сальвадорой шуһата муухай засаг захиргаание дэмжэлгэ — эдэ бүгэдэ Вашингтоной бэелүүлжэ байһан хархис ябуулганууд болоно гэжэ ООН-до тэмдэглэгдэнэ.

Никарагуагай дурадхалаар зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаһан «Түбэй Америкэдэхи байдал: уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалда үршаг тойбо таталга, эб найрамдалта үүсхэлнүүд» гэһэн асуудалаар юрэнхы хөөрэлдөөе Никарагуагай гадаадын хэрэгүүдэй министр М. д' Эското нээбэ. Уласхоорондын эрхын гол ёһонуудые США-гай бүдүүлигээр хазагайруулжа байһыень тэрэ тэмдэглээ. Энэ хадаа «Рейганэй доктрина» болоно. Тэрэнэй үндэһөөр Вашингтон Түбэй Америкын арадуудай тэмсэлые дараха, тиихэдээ зэбсэгтэ добтолгонуудыешье хэхэ эрхэ өөһэдтөө олгоһон байха юм. Эдэ бүгэдэ бэеэ дааһан гүрэнүүдэй США-да эсэргүү «нюуса ябуулганууд» болоно гэжэ Рейган һаяхан убайгүйгөөр мэдүүлээ һэн гэжэ министр һануулба.

...НАЙРАМДАЛАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН СОВЕДЭЙ УРЯА

...Алас-Дур-...лайн далайн ... зэбсэгүүдээ ... үргэдхэжэ ... тон аюултай ...аан шүүм-...ээр Эб най-...дэлхэйн Со-...уласхоорондын ... бүхы эмхи-...һанаатай бү-...ландаба.

...Президент Рей-... хэрэгээр Ур-... Япон ошол-... далайн ор-...гай, Японой, Урда Корейн гурбан талын сэрэгэй бүлэглэлые байгуулха талаар шэглүүлэгдэпэн США-гай стратегическэ түсэбүүдэй хубинь болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй гээд ВСМ-эй мэдүүлгэ дотор заагдана.

Номгон далай дээрэ США-гай буу зэбсэгүүдэй улам үргэдхэгдэһэнһөө уламжалан, бүгэдэ ниитын эб найрамдалда шэнэ аюул тохёолдуулагдаха байна гэжэ ВСМ дайн дажарта эсэргүү бүхы эмхинүүдэй, эб найрамдалай түлөө бүхы тэмсэлшэдэй анхаралыень хандуулна гээд документ дотор хэлэгдэнэ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет Японой ба Урда Корейн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдтэй һаналаа нэгэдэнги байһанаа мэдүүлээд, дэлхэйн энэ районд о амгалан байдал хангахын, ядерна буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө тэмсэлдэ олониитые элсүүлэн хабаадуулхыень илангаяа Алас-Дурна зүгэй, Зүүн-Урда Азиин ба Номгон далайн райондохи бүхы национальна комитедүүдые уряалба.

...ЛЕНИНЭЙ ПАМЯТНИК ...РХ-ДАРТА БОДХООГДОБО

...ЭБЭ. Бахр-...дарнүүдтэ 20 ... тэмдэглэжэ ...ническэ ин-... дээрэ В. И. ...ник болон ...самбар бая-...байдалда нээг-... Советскэ Со-... бэлэг бол-...тэһэн Бахр-...ническэ ин-... мянга гаран ...э. Мүнөө үе-...ороной арадай ...һалбаринуудта ...иин эгээл ехэ дээдэ һургуулиин һуралсалай ба техническэ бааза саг үргэлжэ үргэдхэгдэнэ. Зураан факультет, хорёод элдэб мастерской болон лаборатори эндэ хүдэлнэ. Гансал һүүлэй жэлдэ Советскэ Союз хоёр зуу гаран түхеэрэлгэ, тэрэ тоодо металл отолдог станогуудые, тракторнуудые, элдэб машинануудые, хэмжэлгын приборнуудые нэмэжэ үгэһэн байгаа.

СССР хадаа хүгжэлтын бэеэ дааһан байдалай замда гараһан арадуудай шалгагдамал, найдамтай хани нүхэр болоно гэжэ Эфиопиин Ажалшадай партиие эмхидхэхэ комиссиин (КОПТЭ) ЦК-гай гэшүүн, Годжам провинцидахи комиссиин түлөөлэгшэ Зелеке Байенс гайхамшагта һайндэртэй дашарамдуулан, студентнэр болон багшанарай урда үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Пролетарска интернационализмын гол ёһые хүтэлбэри болгон, КПСС болон Совет правительство сүлөөрһэн оронуудта али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Экономикын, эрдэм, соёлой гол шухала асуудалнуудаар хоёр талын харилсаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна.

БОЛГАРИДА ХЭБЛЭГДЭБЭ

СОФИ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэнүүдэй, статьянуудай суглуулбариие БКП-гэй «Партиздат» хэблэл болгар хэлэн дээрэ барлаба. 1942 онһоо 1983 оной сентябрь хүрэтэрхи үе соо совет хүтэлбэрилэгшын хэһэн хүдэлмэри энэ номдо оруулагдаһан байна.

Суглуулбарида оруулагдаһан зохёолнууд Соведүүдэй ороной политическэ, экономическа ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтые гүнзэгырүүлхэ талаар КПСС-эй болон Совет гүрэнэй ажал ажал ябуулгые гүнзэгыгөөр ойлгохо арга олгоно гэжэ БКП-гэй ЦК-гай орган — «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

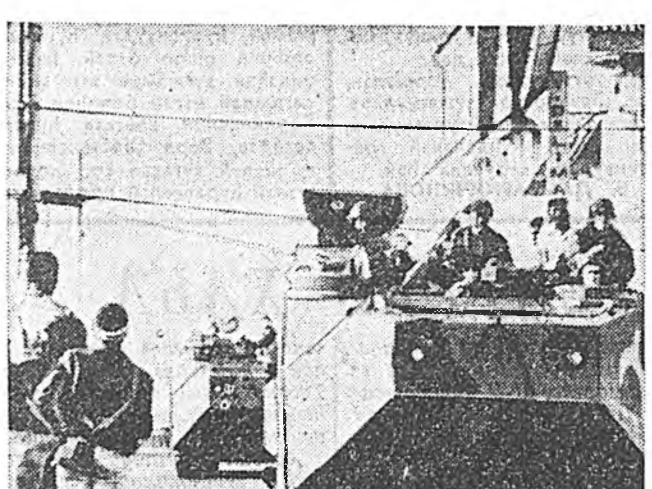

АМЕРИКЫНХИД ГРЕНАДАДА

Амгалан һууһан бишыхан Гренадада США-гай сэрэгүүдэй ээрхэг түримхэйгээр добтолон орожо, энэ орониие эзэмдэһэн ушар дэлхэйн олониитын зүгһөө эрид шууд буруушаагдажа үргэлжэлһөөр. Мүнөө эндэ түбхинэжэ байһан американ сэрэгүүд хүн зониие хашана, аяг ааша гаргана. Тиихэдээ нютагай засагай органуудай хараалан бэелүүлхэ зорилготой хэмжээ ябуулгануудые тооногүй, анхаралдаа огто абанагүй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: США-гай сэрэгүүд Сент-Джорджесэй үйлсэнүүдтэ, эдэл даа ээрхэг түримхэй сэрэгүүд; Ричмонд-Хиллдэхи һандарһан больница. Тэрээн соо хэбтэһэн олон үбшэнтэн алуулаа.

ЮПИ—ТАСС-ай фото.

ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ ЭХИЛБЭ

Ажалшадай уран бэлигэй Бүхэсоюзна харалга үнгэргэхэ Буряадай АССР-эй эмхидхэлэй комитедэй түрүүшын заседани боложо үнгэрбэ. Тус эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо С. В. Ангаповай түрүүлэлгэ доро энэ заседани үнгэрөө.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ Бүхэсоюзна харалгые манай республикэ дотор үнгэргэхэ гол хэмжээ ябуулгануудай түсэб эндэ баталагдаһан байна. Тус харалга 1983 оной октябрьһаа 1985 оной май хүрэтэр болохо юм.

Бүхэсоюзна харалга үнгэргэхэ энэ комитедэй эмхидхэлэй болон зохёохы хүдэлмэри ябуулха бүлэгүүд болон комиссинууд мүн лэ баталагдаа. Районуудай уран һайханай коллективүүдтэ туһа хүргэхэ, харалгын ябаса хинан шалгажа байха республикын соёлой болон искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшадһаа бүридэһэн комиссинууд томилогдобо.

Эмхидхэлэй комитедэй хүдэлмэриин түсэб энэ заседани дээрэ зүбшэгдэн хэлсэгдэһэн байна.

Ингэжэ ажалшадай уран бэлигэй Бүхэсоюзна харалга үнгэргэхэ тухай КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой тогтоол бэелүүлхэ эмхидхэлэй хүдэлмэри эхилбэ гээшэ.

Манай корр.

СОЁЛОЙҺОНИН

ТАНИЛСАГТЫ: «ХАРААСГАЙ»

Ажамидаралай һүлдэ тэмдэг болоһон алтан үбсүүтэ шубуухайн нэрээр нэрлэгдэһэн драматическа бүлгэм Хэжэнгын дунда һургуулида байгуулагдаһаар үнинэй юм. Буряад сценын суута мастер Чойжо-Нима Генинов тус бүлгэмые 1948 ондо эмхидхэһэн байгаа. Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай артистнар С. Уладаева, Ч .Гуруев, Д. Сультимов болон республикымнай бусадшье мэдээжэ бэлигтэн энэл бүлгэмһөө зохёохы ажалаа эхилһэн намтартай.

Хэжэнгын дунда һургуулиин дүршэлтэй багшанар А. А. Аюржанаев, В. С. Мункин, Б. С. Мункина, С. Б. Цыренов, Г. Б. Цыбикжапова гэгшэд «Хараасгайе» удаа дараалан хүтэлбэрилөө һэн. Драматическа бүлгэмэйхидэй табиһан зүжэгүүд тон һонирхолтой байдаг һэн тула харагшадай сэдьхэлдэ мартагдашагүйгөөр хадуугдагша бэлэй. Х. Намсараевай «Тахуунай» гэжэ рассказай удхаар найруулагдаһан шог ёгто зүжэгые гү, али Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэһэн драмые нэгэтэ хаража хужарлаһан хүнүүд «хараасгайнхидай» эдэ бүтээлнүүд тухай мүнөөшье болотор дурдан хөөрэдэг байха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ бүлгэмые хүтэлбэрилэгшын хүндэтэ үүргые РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник, Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша Роза Базаровна Шойнжурова даажа абанхай. Энэ болзор соо бүлгэмэй эдэбхитэдэй тоо нэмэжэ, Д. Дампилов, Ц. Шагдарова, Б. Шойдоков, Ё. Жалсараев, Т. Чимитова, Л. Кашапов болон бусад аха классуудай һурагшад «Хараасгайн» урдаа хараха бэлигтэйшүүл болоһон байгаа. Эдэнэрэй хабаадалгатайгаар үнгэрһэн Х. Намсараевай «Үри нэхэбэри», Ц. Номтоевой «Хилээмэн», Ц. Шагжинай «Будамшуу», «Тангариг» Ч. Лодойдамбын «Гарай табан хурган» гэһэн зүжэгүүд һургуулинуудай уран һайханай харалгануудташье, һайндэрнүүдтэ зорюулагдаһан концертнүүдтэшье олон харагшадай һайшаал магтаалда хүртэдэг һэн. Тиихэдэ «Хараасгайн» репертуарта имагтал нютагай болон монгол драматургнуудай зохёолнууд тоологдодог бэшэ, харин суута классигуудайшье бүтээлнүүд эролсодог байһан юм. Жэшээлбэл, А. Н. Островскиин «Залинта аадар» гэһэн драмые үхибүүд бүлтыень табяагүйшье һаа, ехэхэн хэһэгыень найруулжа, һургуулиинхидайнгаа анхаралда дурадхаа. Мүн Н. В. Гоголиин «Ревизорые», А. С. Пушкинай «Руслан ба Людмила» гэһэн поэмые эдир актернууд харуулһан байха. Харин эхин классуудай эгээл бишыхан харагшадтаа бүлгэмэйхид англи арадай «Гурбан хүхюу поршоонхо» гэһэн онтохо бэлэглээ.

Мүнөө «Хараасгайн» бүридэлдэ 28 эдиө эдэбхитэд оролсоно. Роза Базаровна Шойнжурова бүлгэмэйхид тухайгаа сэдьхэлэй дулаахан үгэнүүдээр иигэжэ хөөрөө һэн:

—Үхибүүдэй эдэбхиие юугээр сэгнэлтэйб даа! Мэргэжэлтэн театр бэшэ һэн хойноо, «Хараасгай» үдэрһөө үдэртэ элдэб бэрхэшээлнүүдтэй ушаржал байдаг ха юм. Ёһотой режиссерой хүтэлбэри доро хүдэлөөгүйшье һаа, зүжэгэйнгөө шэмэглэлые өөһэдөө түхеэржэ, «зөөри хогшолоо» гэртэһээ асаржа наадаашье һаа, үхибүүднай эдэбхи һонирхолоо алдангүй хүдэлжэ, уран һайханай харалгануудта жэлһээ жэлдэ түрүү һууринуудые эзэлнэ гээшэ ааб даа.

Эдэ үгэнүүдээ гэршэлэн, Роза Базаровна зүжэгүүдһээ буулгагдаһан фото-зурагуудые, олон тоото Хүндэлэлэй грамотануудые харуулаа һэн.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Вера Борисовна Шестаковагай нэрэ республика доторнай яһала мэдээжэ юм. Бэлигтэй хүгжэмшэ, бэрхэ багша Вера Борисовна республикынгаа соёл-гэгээрэлэй гуламтануудта ажаллахаар эльгээгдэдэг пианистнуудай, дуушадай, баянистнуудай болон хоорой дирижернуудай хэдэн үеын һүрэг бэлигтэниие хүмүүжүүлэн һургаһан байна. Манай национальна театрай эмхидхэгдэжэ эхилһэн сагһаа хойшо хүгжэмэй багшаар ажаллажа эхилһэн энэ нүхэр Москвада үнгэргэгдэһэн Буряадай литература болон искусствын хоёр декадада хабаадалсаа юм. Тиимэһээ тэрэнэй алдар нэрэ буряад үндэһэн хүгжэмэй хүгжэлтын эхи табилсагшадай зэргэдэ хүндэтэ һууриия олонхой.

— Хүгжэмшэн болохо хуби заяамни үни холоһоо, үхибүүн наһанһаам эхитэй юм даа, —гэжэ тэрэ тоолодог.

Вера Борисовна — манай нютагай хүн. Урда сагта Троицкосавск гэжэ нэрлэгдэдэг байһан мүнөөнэй Хяагта хотодо тэрэ түрэһэн байгаа. Хяагта хотын хэр угһаа хүгжэмшэ заншал тэрэ сагта олондо мэдээжэ һэн. Тэрээн тухайнь «Байгал» журналдашье бэшэгдэһэн гээшэ.

Нютагай болон ерүүл хүгжэмшэдэй Хяагтада эмхидхэдэг байһан хүгжэмэй үдэшэнүүдые Вера Борисовна һайн һанадаг. Тэдээндэнь ородой оперын бэрхэ дуушадшье хабаадалсажа, Вера басаган ехэтэ һонирхон шагнадаг һэн.

Шестаковтоной бүлэ гэртээ хүгжэмэй инструментгүй һэн. Тиимэһээ Вера һургуулиингаа хэшээлнүүдэй забһарлал соо, мүн һүүлээрнь инструмент дээрэ танил аялгануудые нэтэрүүгээр гаргажа туршадаг байгаа. Нотын грамотые һайн мэдэдэг хүнүүд тэрэниие богонихон саг соо һургаа һэн. Тиихэдээ хүгжэм тухай, тэрэнэй һайн гүйсэдхэгшэд болон композиторнууд тухай олон баримтануудые хөөрэжэ, эдир басаганай һонирхол үргэдхэһэн юм.

Тиигэжэ Вера Шестакова Эрхүү хотодо нээгдэһэн хүгжэмэй курсануудта һурахаар зорижо ошоо бэлэй. Буряад үндэһэн хүгжэмэй эхи табилсагшадай нэгэн болоһон П. М. Берлинскиин класста һуралсахадаа, Вера Шестакова нэгэ жэлэй хугасаа соо долоон жэлэй һуралсалай программые

БУРЯАД ХҮГЖЭМТЭЙ ХОЛБООТОЙЛ

амжалтатайгаар дүүргэжэ, багшанар болон суг һурадаг нүхэдөө ехэтэ гайхуулаа һэн.

Хяагта хотодо тэрэниие хүгжэмдэ анха түрүүн К. А. Мостиц, Эрхүүдэ — С. М. Брудинский, П. М. Берлинский, Томскын хүгжэмэй училищида —Ф. Н. Тютрюмова гэгшэд һургаһан юм. Тэдэнэр бултадаа Вера Борисовнагай һуража гараһан Ленинградай консерваториие анхан дүүргэһэн байгаа.

В. Б. Шестаковагай саашанхи зохёохы ажал ябуулгань түрэл Буряад оронтоёо, онсолон хэлэбэл, оперо болон баледэй театртай, радиокомитедтэй, хүгжэмэй училищитэй, мүн үхибүүдэй хүгжэмэй нэгэдэхи һургуулитай нягта холбоотойгоор эхилээ һэн. Улаан-Үдэеэ бусажа, ерэһээр тэрэ Буряадай литература болон искусствын түрүүшын декадын бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хам оролсоо бэлэй.

Декадада бэлэдхэлгын тэрэ үеын бүхы ушар байдалые мүнөө ойндоо тодоор һэргээхэнь бэрхэтэй. Гэбэшье тиихэдэ театрай, хүгжэмэй болон бусадшье соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй айхабтар ехэ эдэбхи хэшээлтэйгээр ажалладаг байһаниинь мартагдашагүй ааб даа. Оперын партинуудые дуушадта болон оркестрэй хүгжэмшэдтэ сээжэлдүүлжэ, үдэшэнһөө эхилээд һүниин зоргоор байдагаа Вера Борисовна мүнөө һайн һанадаг. Энэньшье зүбтэй даа. Юуб гэхэдэ, «Баирай», «Энхэ-Булат баатарай» болон «Эржэнэй» геройнууд гансата ханхиналдан дуулалдашоо бэшэ ха юм. Тэдэнэй гүйсэдхэгшэ бүхэнтэй оролдосотой нэтэрүү ехэ ажал хэгдээ гээшэ.

Тэрэ үедэ оперын дуушад боложо захалһан К. Гомбоева-Языковатай, Н. Петроватай, удаань хоёрдохи декадын бэлэдхэлэй үедэ Л. Линховоинтой, Б. Балдаковтой, Д. Кыштымоватай, С. Раднаевтай, В. Буруевтай Вера Борисовна ехэ анхаралтайгаар ажаллажа, тэдэнэй гүйсэдхэлгын бэлиг шадабариие мүлилсэһэн, хурсадхалсаһан юм.

Дуушадай гүйсэдхэлгые хүгжэмөөр дэмжэжэ байхадаа тэрэ нэгэ доро партнерой, дирижерой үүргэ дүүргэдэг һэн. Гадна хоорой, оркестрэй гүйсэдхэлгэнүүдые харуулха гэхэ мэтэһээ захалаад, оперно концертмейстерэй ажалай онсо шэнжэнь олоншье, орёошье гээшэ. Тэрэ үедэ, театрнуудай зохёохы замай эхиндэ, драматическа олон артистнууд дуушадай тоодо шэлжэн ородог һэн. Тэдэниие гүйсэдхэлгын ритмикэдэ һургаха хэрэг шухала байгаа. Иимэ сүлөө тухагүй ажал хэрэгүүд тэрэнэй саашадаа багшалхадань ехэ туһатай байгаа юм. Тэрэнэй эдэбхитэй туһаламжаар хүгжэмэй классикын зүжэгүүд болохо «Евгений Онегин», «Русалка», «Фауст» болон бусадшье оперонууд манай эндэ анха түрүүшынхеэ табигдажа эхилээ һэн. Тиихэдэ П. И. Чайковскиин «Мазепа» гэжэ оперын найруулга Ленинград хотын С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперно театрай сценэ дээрэһээ һайшаагдаа бэлэй. Дурсагдагша оперын партиин амжалтатайгаар гүйсэдхэһэн Вера Борисовнагай шабинарай нэгэн М. Волков ССР Союзай Ехэ театрай алдарта коллективтэ ажаллахаар уригдаһан байна.

Вера Борисовнагай зохёохы замай эхиндэ гансашье манай республика дотор бэшэ, мүн бүхы орон соо хүгжэмэй эхин ойлгосо тухай улад зоной дунда гэгээрүүлхы удхатай лекцинүүд уншагдадаг байгаа. Концертнүүдээр үдэшэгдэдэг лекцинүүдые Вера Борисовнашье олоор уншадаг һэн.

Парти, правительствын уряалаар Буряад оронд зохёохы ажалай туһаламжа үзүүлхэеэ ерэһэн ороной соёлой мэдээжэ түлөөлэгшэд болохо дирижернууд М. А. Бухбиндертэй, М. Борчхадзетэй, режиссернууд Е. Кончевский, Р. Тихомиров гэгшэдтэй Вера Борисовна суг ажаллаха азатай байгаа.

Энэ хүн аргагүй түни, даруу зантай юм. Өөрынгөө орёо ажалай нюусануудые абаһаар дэлгэн хөөрэхэгүй.

— «Орёо ажалай нюусанууд» гэжэ байдаггүй юм даа. Харин хэһэн, шэлэһэн хэрэгтээ тэсэбэритэйгээр, харюусалгатайгаар хандаха гэжэ байха,— гээд тэрэ энеэбхилнэ. Энэ талаар өөрынгөө олон тоото һурагшадые һургаһан байха. Аялга хүгжэмэй үндэһэн болодог— абяан дээрэ Вера Борисовна удаан ухамайлан ажалладаг. Пианистнууд болон дуушадтай ажаллаһаа удаан саг соогоо тэрэ «дуулахадаа —наадаһан шэнгеэр, наадахадаа — дуулаһан шэнгеэр гүйсэдхэхэ» гэһэн өөрын тобшолол хэһэн юм.

Хүгжэм гээшые бодомжотойгоор, аялга нугалбариинь һубарилые таһалдуулангүйгөөр В Б. Шестакова гүйсэдхэдэг шадабаритай. Өөрынгөө эчэ арга дүршэлые тэрэ оперо болон баледэй театрай хоорто, оркестртэ, хүүгэдэй искусствын һургуулинуудта, хүгжэмэй, мүн хореографическа училищинуудта ажаллажа байдаг һурагшадтаа [illegible] хай юм.

Вера Борисовна [illegible] лэй хугасаада [illegible] нягтаар ажаллажа [illegible] ян дүй дүршэлөө [illegible] саг соо хүтэлбэрил[illegible] мэй училищиин [illegible] хэшээлнүүдэй класс[illegible] залуу бэлигтэндэ [illegible] дамжуулдаг. Тиих[illegible] дүйн хүгжэмэй [illegible] үнэтэй сэнтэй [illegible] даа, зүбшэл заа[illegible] хэлэдэг байна. Илангаяа [illegible] мэй эхин шатые шуда[illegible] һэн үхибүүдтэ анха[illegible] хандаха, тэдэниие [illegible] арга боломжонуудые [illegible] гээр зохёохы ехэ [illegible] гээр хандадаг байһа[illegible] шанай багша шабинар[illegible] даг юм.

Вера Борисовна Ш[illegible] һаяхан дала наһа[illegible] Наһанайнгаа энэ үе [illegible] дээрэһээ үнгэрһэн [illegible] лайнгаа ута замые [illegible] рахадаа, тэрэнэй [illegible] хөөрэхэшье намтар[illegible] даһанууд баян [illegible] жэнхэни буряад хүг[illegible] һаршагүй холбоото[illegible]

Н. ЦЫ[illegible]
хүгжэм шэ[illegible]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [illegible]совна Шестакова.

Нарһатын соёлой байшанда арадай театрай театральна 5-дахи сезон һаяхан нээгдэбэ.

АРАДАЙ ТЕАТРАЙ ХАҺА

Анхан Илья Базарович Лопсонов энэ театрые нээлгэдэ горитойхон хубитаяа оруулһан байха. Мүнөө режиссёр Бимба Галсанов эбтэй этэй коллективые хүтэлбэрилнэ. Уран һайханай хүдэлмэридэ хабаададаг артистнуудай дунда багшанар, бухгалтер, тракторист, жолоошон, хүдэлмэришэн болон олон тоото мэргэжэлтэд ородог.

Багша Санжи Ширапов театрай нээгдэһэн сагһаа хойшо эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тэрэнэй нүхэр Сэсэг Цыдыпова хэдэн жэлэй турша соо гол рольнуудые гүйсэдхэнэ. Багшанар Сандан Цыбиков, Дугаржап Будаев, соёлой байшангай методист Солбон Гылыков, Нарһатын совхозой бухгалтер Цырен-Ханда Цыбикова, хүгжэмэй һургуулиин директор Геннадий Бадмаев, арадай гэгээрэлэй таһагай инспектор Галина Цыбикова, киносетиин кассир Цырен-Дулма Ешидоржиева гэгшэд үргэлжэ зүжэгүүдтэ наададаг.

Концерт-зүжэгые арадай театрай артист Ц-Д. Ешидоржиева Цырен Хоборковой угтамжын дуу гүйсэдхэн нээһэн байна.

Буряадай мэдээжэ композиторнуудай дуунууд тэрэ үдэшэ зэдэлээ. Г. Бадмаев, С. Цыдыпова, С. Гылыков гэгшэд ирагуу һайхан дуунуудые таруулба.

Булганда мэдээжэ дуушан Буда-Ханда Жигмытова баһал дуулаа һэн. Бимба Галсановай «Этигэл» гэжэ зүжэгһөө 1-дэхи үйлэ харуулагдаба. Табан жэлэй туршада уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшадай бэлэг шадабари ургаа.

Арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой Хүндэлэлэй грамотануудые болон дурасхаалай бэлэгүүдые хүдэлмэридэ хабаадагшадта барюулагдаа.

Д-Н. ХАЛХАРОВ.

Яруунын район.

«Хани барисаан» гэжэ нэрэтэй Улаан-Үдын индустриально-багшанарай техникумэй дуу, хатарай ансамбль республикымнай ниислэлэй ажалшадта мэдээжэ болоһоор хэдэн жэл үнгэрбэ. Тэрэнэй бүридэлдэ аха дүү Вьетнам, Монгол болон Лаос оронуудһаа ерэһэн һурагшад эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Нэрьемэ альга ташалгаар угтуулан, ансамблиин артистнууд дүрбэн хэлэн дээрэ дуунуудые гүйсэдхэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Хани барисаан» гэжэ ансамбль.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Партийна шиидхэбэринүүдэй нүлөөлхы хүсэн» — түрүү бэшэг. «Энэ ута сантиметрнүүд» — М. Бекетовэй корреспонденци. «Шадаад байгаа һаа, баян ургаса абтаха» — И. Федоровой статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта». «Гол шэглэлээ баримталан» — А. Куклинай статья. «Мал ажал — онсо шухала һалбари». «Хамагай хабаадаха хэрэг» —А. Ефимовэй корреспонденци. «Ветерануд үшөөл ажаллаһаар» — С. Селиврын статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Памятник тээшэ ошоһон зүргэ» — С. Ангаповай статья. «Хилын саанаһаа».

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Түрэл нютагни, Байгалайм үмэнын хизаар».

АНГУУША НОХОЙ ЯМАР БАЙХА ЕҺОТОЙБ?

Тэжээмэл амитад сооһоо нохойнууд эгээл олон үүлтэртэй гэжэ тоологдодог юм. Мүнөө дэлхэй дээрэ бэе бэеһээ элдэб шэнжээрээ илгарһан нохойн 400 үүлтэр бии.

Нохой хадаа эртэ урдын сагһаа хүн түрэлтэнэй гэрэй болгожо тэжээһэн түрүүшын амитан болоно. Нохойн уг гарбал шоноһоо эхитэй гэжэ эрдэмтэд тодорхойлонхой. Юуб гэхэдэ, нохой, шоно хоёрой араг яһан, толгой адлирхуу ха юм.

Хэдэн зуун жэлнүүдэй туршада хэрэгтэй нохойнуудые шэлэн илгажа, хүнүүд һайн үүлтэрнүүдые гаргаһан байна. Зүүн Сибирьтэ болон Алас Дурна зүгтэ «Зүүн Сибириин хусааша» гэжэ ангууша нохойн үүлтэр магтаалтай. «Хусааша» — дунда зэргын, хүнгэн, шүрбэһэлиг бэетэй нохой юм. Ан амита, шубуу шонхор бэдэржэ олоод, ээзнэйнгээ ерэтэр хусажа, хүлеэжэ һуудаг зантай һэн тула энэ үүлтэр «хусааша» гэжэ нэрэтэй болонхой. Тэрэ хэрмэ, һолонго, булга, туруута ангуудые, ойн болон уһанай шубуудые олзобсрилходо ехэ туһалдаг. Манай республика дотор хэрмэнэй 100, булганай 75 процентнь хусаашын оролдолгоор баригдана гээшэ.

Мүнөө үедэ һайн ангууша нохойнууд хомор болошонхой. Энээнэй шалтагааниинь иимэ: хэрмэшэ, булгаша «хусаашанууд» үүлтэргүй нохойнуудтай «орёолдоод», агнууриин шанаргүй, муу, хэндэшье хэрэггүй гүлгэдые гаргана. Зольбо, эзэгүй, зайгуул, үүлтэргүй үлэгшэн нохойнууд олон. Эдэнэр худхалдажа, ангууша һайн үүлтэрэй нохойнуудай эхи таһална, үндэһөөрнь хосоргожо байна гэжэ тэмдэглэлтэй.

Эрхүү хотоһоо 50 километрэй газарта, Мотье һууринай хажууда, «Зүүн Сибириин хусааша» нохойн кооперативна питомник бии юм. Эндэ нохойн үүлтэр һайжаруулха, тобир, габшагай бэетэй гүлгэдые абаха хэрэгтэ питомнигой охотоведүүд, зоотехнигүүд оролдолго ехээр гаргана. Нэн түрүүн үсхэбэрилхэ үндэһэ табижа, Яхадай, Буряадай республиканууудһаа, Шэтын болон Эрхүүгэй областьнуудһаа һайн үүлтэрэй эрэ, эмэ нохойнууд иишэ асарагдаһан байгаа.

Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трест Эрхүүгэй питомнигһоо жэл бүхэндэ 25 гүлгэ шэлэжэ асараад, ангуушадта миинтээр хубаажа үгэдэг. Питомнигһоо ерэһэн үүлтэр һайнтай гүлгэд ангууша нохойнуудай олзоборилгын шанар һайжаруулха, ехэ нүлөө үзүүлхэ ёһотой гэжэ хараалагданхай.

Улаан-Үдын «Труд» гэжэ стадион дээрэ ангууша нохойнуудай республиканска выставкэ һаяхан үнгэргэгдэбэ. Энэ выставкэдэ Галуута Нуурай, Улаан-Үдын госпромхозууд, Баргажанай, Прибайкалиин коопзверопромхозууд, Улаан-Үдын ангуушадай бүлгэм хабаадалсаба. Энэ харалгада ангуушад хамтадаа табан үүлтэрэй 30 нохой асарһан байна. Эдэнэй дунда Баруун болон Зүүн Сибириин «хусаашад», сеттер, фокстерьер, спаниэль бии. «Баруун Сибириин хусаашадай» дунда Галуута Нуурай горпромхозой директор В. И. Семеновой Герой гэжэ нэрэтэй нохой 1-дэхи һуури, «Зүүн Сибириин хусаашадай» дунда Улаан-Үдын районой охотовед А. В. Родионовой Барс гэжэ нохой 1-дэхи һуурида гараба. Түрүүшын гурбан һууринуудые эзэлһэн нохойнууд дипломуудаар тэмдэглэгдэв. Ээдтэнь үнэтэй бэлэгүүд барюулагдаа. Выставкэдэ һайн сэгнэлтэнүүдые абаһан нохойнуудые үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ саашадань хэрэглэхэ гэжэ дурадхагдаһан байна.

Үнгэргэгдэһэн выставкэ хадаа манай республикын ангуушад нохойнуудай үүлтэрые саашадань һайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа онсо хандуулдаг болонхой гэжэ гэршэлээ. Охотоведүүд ангуушадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа, үргэн хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байна.

Гүлгэ шэлэжэ абахадаа, уг гарбалынь хүсэд мэдэхэ хэрэгтэй. Түрэлхидынь ангууриин һайн шанартай байха зэргэтэй. Залуу нохойе витамин баялигтай эдеэгээр тэжээхэдэ һайн. Тиихэдэ гүлгэд түргэн ургадаг, ехэ болодог. Халдабарита тахал болон галзуу үбшэнһөө хамгаалжа, нохойнуудаа ветеринарна станци абаашажа, тарилга жэл бүри хүүлхэ гээшэ ангуушадай нангин уялга. Дүрбэн хүлтэй туһамаршадаа эзэгүйгөөр гэрһээ холо табилтагүй. Нохойнуудые түмэр сеткээр хүреэлэгдэһэн хашаатай байра соо хаахада алишье талаараа һайн байха. Эндэ гүйхэ харайха талмайнь уужам байха ёһотой. Хура бороо, һалхинһаа халхалжа, хүшөө соогоо нохойн ороод хэбтэхээр бүүдхэ табиха. Үйлсөөр гүйжэ ябадаг эзэгүй нохойнууд, зольбо амитадай тоодо абтаад, усадхагдаха ёһотой. Энээнһээ гадна, иимэ нохойнууд машинада даруулжа олоороо хосордог гээшэ. Нохойн үбшэлһэн шэнжэтэй боломсоор, ветеринарна эмхи зургаандаа заатагүй абаашажа, шалгуулха, аргалуулха хэрэгтэй.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

ХРОНИКО

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1983 оной ноябриин 9-нэй Указуудаар:

Улаан-Үдын районой Заречный тосхониие Гүрэльбын сельсоведэй бүридэлһөө гаргажа, хуушанайнь нэрэ үлөөгөөд, хүдэлмэришэдэй һуурин тосхоной тоодо оруулха, арадай депутадуудай Зареченскэ поселково Соведые байгуулаад, тэрэниие Улаан-Үдэ хотын арадай депутадуудай Соведэй Советскэ районно Соведэй захиргаанай мэдэлдэ оруулба;

Гүрэльбын сельсоведһээ тэрэниие гаргажа, Мостовой, Ошурково болон Сотниково гэжэ һуурин тосхонуудһаа бүридүүлэгдэһэн Сотниковскэ сельсоведые Улаан-Үдын районой байгуулба;

Гүрэльбын сельсоведэй түбые Заречный гэжэ хүдэлмэришэнэй тосхонһоо Степное гэжэ тосхондо абаашаба.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2,54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-04691. Заказ № 260. Индекс 0466.